بسمه تعالی

همسران و فرزندان امام علی (ع)

نادر حسن زاده

از این سیره علی هم تبعیت می کردیم امروز ما یک شیعه تمام بودیم. او زن را برای زن نمی گرفت. او قبل از وفات فاطمه (س) یک جور از حق زن دفاع کرد. بعد از رحلت همسر خود به گونه دیگر از زنان در قالب ازدواج حمایت کرد. و وقتی هم که به خلافت رسید شبانه و روز و در نیمه های شب زنان و مردان مستمند را تحت پوشش خود قرار داد. از تعداد همسران و فرزندان او نهراسید. هیچ عربی آن روز علی را بخاطر این وصلت ها ملامت نکرد. زیرا مرد این کارها نبودند. از بی خیالی و بی مسئولیتی آن روز و امروز مردانی بهراسید که زن عقد کرده و دائمی خود را یکسال نگه نمی دارند. انتهای اسم همه فرزندان او، ابن علی بود. نام مادرانی که از کنیزان (و نه صیغه) بودند نامشخص است اما نام فرزندان ایشان به ریز معلوم است. یعنی امیر المومنین (ع) تا آخرین روز عمر مبارک خود حامی ایشان و مادران ایشان بوده است. برای همه ایشان ارث گذاشت. برای ما روش زیستن صحیح را آموخت. امروز بود به گونه دیگری عمل می کرد. راهکار از او انتخاب از ما. این دوره باید زنان را شاغل کرد. مستقل مالی کرد. تا آسیب کمتری ببینند. حق ازدواج حق هر دو نفر است. انتظار کمک، حق مظلومان جهان است.

(تاریخ نشر ۱۳۹۹/۳/۲۷. تاریخ بازبینی پنجم ۱۴۰۳/۵/۲۶)

hasanzadehr@yahoo.com

زندگی سخت است

جدل است سخت است

صفت است سهل است

سازمان ملل است

سخت است

تار و پودش فقر است

اسرار تو است فخر است

احسان تو است فرق است

علی مولای من است

فخر است فرق است

اولاد علی است شرط است

اکرام علی است فرض است

- بهانه نوشتن این متن بسیار سنگین، مطلبی بود که اشاره بر آن داشت که اولین والی مصر که حضرت علی (ع) اعزام نمود محمد بن ابوبکر پسر ابوبکر خلیفه اول مسلمین بوده است. آنچه یاد من مانده بود مالک اشتر بود. همین سبب شد من بیش از ۲ هفته بطور مستمر روی این موضوع تحقیق کنم. این اواخر که ابعاد موضوع بیشتر برای من روشن می شد (با خواندن، دریافتن و درخواست دادن و..) کار من بی وقفه بود (non stop). از بعد از نماز صبح تا ساعت ۱۱-۱۰ شب. هفته آخر که متن آماده ویراستاری می شد پشت کامپیوتر نشینی من مطلق بود.
- به سبب شیوع بیماری کرونا دانشگاه ها تعطیل و کلاسهای آنلالین و آفلاین بخاطر نزدیکی امتحانات به اواخر اتمام خود رسیده بود. یک فرصت طلائی بود برای ورود به این موضوع سنگین. در همین دوره کرونا چندین مقاله مهم دیگر را تهیه و انتشار دادم. اما باید اذعان بکنم این یکی از سخت ترین ها بود.
- چندین سناریو را در ذهنم پروراندم تا خواستم بنا را بر مبنای آن پایه گذاری کنم مطلب جدیدی را دیدم و همه تصورات مرا نقش بر آب کرد. باید با این متن زندگی می کردم. وارد این زندگی او می شدم. لحظه به لحظه اخبار ایشان را از منابع اینترنتی می گرفتم. بعضا می خواستم رها کنم و به خود می گفتم برای چی به این مطالب ورود پیدا کردی؟ اما کار را شروع کرده بودم باید تا آخر راه می رفتم. هر روز یک تجزیه و تحلیل جدید. یک روز از هدف دور و یک روز به هدف خیلی نزدیک می شدم. مرتب خودم را جای امیر می گذاشتم تا سیره پاک آن حضرت را بدون دخالت فکر خود چون رود روان در بستر دوران آن زمان ترسیم بکنم.

- گوئی این وظیفه هم بعد از نوشتن مقالاتی کلیدی "معمای ازدواج فرزندان آدم و حوا"، "مراسم تدفین آسمانی علی (ع)" و "زنده بودن یا نبودن عیسی (ع) از منظر قرآن" بر عهده من گذاشته شده است.

امروز بعد از ظهر۱۳۹۹/۳/۲۷ آن را یافتم.

یافتم که بدانم علی الگو است.

علی عارف است.

علی اهل عیش و طرب نیست.

علی در هر برهه از زندگی خود یک کار عظیم کرده است.

یکبار با شمشیر ذوالفقارش

یکبار با اشکش

یکبار با دستگیری از مستمندان شهر

و هر بار در دفاع از حقوق زن.

ندیدم زنی را طلاق داده باشد (با توجه به منابع موجود اینترنتی)

ندیدم پی زن زیباروئی باشد. بلکه در پی ام البنین است تا برای او ابوالفضل العباس بدنیا بیآورد.

ندیدم بیش از ۴ زن دائمی همزمان گرفته باشد.

ندیدم نوشته باشند علی یکی از زنان خود را آزرد و او به دادگاه های آماده به خدمت خلیفه اول تا سوم شکایت برد.

ندیدم علی را بخاطر داشتن زن و فرزند زیاد ملامت کنند.

او را بخاطر خنده از خلافت محروم کردند اما بخاطر وصلت های متعدد محروم نکردند

چون می دانستند او درد جامعه را دارد.

می دانستند به حکومت برسد بیت المال را از کابین زنان (این زنان) اشراف بیرون می کشد.

می دانستند او با همه اقشار جامعه به ثانیه زندگی می کند.

از بی خانمانی زنان مطلقه خبر داشت. از خلاف کاریهای مردان ناخلف مطلع بود.

آن روز سازمانهای خیریه نبود. تامین اجتماعی نبود. بیمه درمانی نبود. یکی زمین می ماند یا می افتاد کارش تمام بود.

آن روز کارخانه نبود. کشت و صنعت نبود تا برای زنان اشتغال ایجاد بکنند.

خانه افراد متمول خانه امید مظلومان بود. مانده به آدمش بود بی حیائی کند یا حیا ببخشد.

تنها با ازدواج بود که هم زن جرات/زمینه خطا نداشت و هم کسی جرات نمی کرد به ناموس دیگران نگاه چپ بکند.

ناموس کلید واژه محترم و مقدس یک جامعه دینی واقعی است.

امروز علی بود عالی بود. حیف که کتابش هست نمی خوانیم. قرآن هست نمی خوانیم.

مرتب بد عمل می کنیم تا همه آن را از چشم اسلام ببینند. اسلام هراسی مفت!

همین اسلام با قانون بی بدیل"ثلث میت برای میت" می توانست یک الگوی بی نظیر جهانی برای پرداختن به رفاه عمومی و برخورداری قشر مستضعف از این خوان خدادادی بطور داوطلبانه و آبرومندانه باشد.

با همین سیره علی جامعه ائی سالم و شاداب و سربلند در انتظار یک ملت انقلابی بود.

- **بیشترین اولاد علی (ع) از مادران کنیز بدنیا آمده اند. اغلب هم دختر. همه با اسم و رسم! نام مادرانشان ثبت و ضبط نشده است اما نام فرزندان به ریز محفوظ است. انتهای نام همه ایشان ابن علی است. زیرا کنیز، زن صیغه ائی نیست. زن شب های بغداد نیست. زن درمانده ائی است که دستگیری می خواهد. زن اسیری است که باید پول داد او را آزاد کرد. تا خود درباره زندگی خود تصمیم بگیرد.**
  - خَولَه مادر ابوحنیفه یکی از این کنیزان است.
  - هاجر مادر اسماعیل کنیز نامور دیگر تاریخ است (ویکی شیعه، ۲۰۲۰).
  - مادر هفت تن از امامان شیعه از جمله شهربانو مادر امام سجاد و نرجس مادر امام مهدی ام ولد بودند (ویکی شیعه، ۲۰۲۰).

در کارنامه زندگی علی در ۲۵ سال سکوت و انزوا و حصر او کلی اُمّ وَلَد است.

- اُمّ وَلَد یا استیلاد یک اصطلاح فقهی است. درباره کنیزی است که از مالک خود باردار شود. این اصطلاح در لغت به معنای مادر فرزند است. استیلاد اصطلاح دیگری برای این مفهوم است که در باب نکاح از آن بحث می‌شود. این کلمه به معنای توانایی و استعداد باروری است و در ابواب دیگر فقهی نیز به کار رفته است. در فقه برای تحقق وصف ام ولد باید پدر فرزند آزاد باشد و برده نباشد. فرزند به دنیا آمده، برده نخواهد بود. ام ولد پس از مرگ مالک (پدر فرزند) به واسطه ارث فرزند خود یا بخشی از آن، آزاد خواهد شد. در غیر این صورت برده خواهد ماند (ویکی شیعه، ۲۰۲۰).

من و شمای شیعه چند نفر اُمّ وَلَد داشتیم؟

اُمّ وَلَد در جامعه امروزی و بین متمولین چگونه باید باز تعریف بشود؟

آیا کسی هست این زنان را امروز به گونه دیگر بدون اینکه ازدواج بکنند حمایت کنند؟

زیرا امروز مردم پیشرفت کردند. روزانه ده ها قطعنامه و پیمان نامه و رساله برای استیفای حقوق زنان می نویسند. منبرها می روند. روزنامه ها پر می کنند. ازدواج مجدد در جامعه ما هنوز هم قبح دارد. اما همخوابگی با رضایت زنان یک عرف معمول شده است!!

آن روز در بین اعراب یک نفر از مرد و زن، دو روز بی همسر نمی ماند. خیلی زود به عقد هم در می آمدند. امروز با اینهمه دستگاههای عریض و طویل حمایتی در هر چهار راه ده ها زن منتظر زنا است! زنای محصنه!!

این است شیوه دینداری ما. نه به دین خواهیم رسید و نه به دنیا.

مردان ما باید بدانند زن فقط وسیله کام جوئی نیست. رونق زندگی هم هست. افتخار زندگی هم هست. چه از بین زنان متشخص باشند و چه کنیزان. این پیچ و مهره ها باید به هم بخورند دوام رونق زندگی باشد.

موضوعی که انتخاب شد بسیار حیاتی است. امیدوارانه است. سر آن بتدریج به من آشکار شد. خیلی موارد کشف شد. خیلی از اولین بارها روشن شد. بی تردید اگر منابع اصلی را داشتم و به زبان عربی آشنا بودم مطلب را از این واضح تر هم بیان می کردم.

- علی را این بار از یک دریچه دیگر شناختم. علی جبهه ها را می شناختم، علی عارف را می شناختم، علی سکوت و غربت را می شناختم، علی خلافت را می شناختم. علی مظهر علم و عدالت و شهادت را می شناختم، علی نهج البلاغه را می شناختم. علی زندگی و پشت پرده زندگی را نمی شناختم. این درس زندگی علی (ع) از درون خانه است. اَمامه گل سرسبد این خانه منوره و مطهره است. چون فاطمه است. اَمامه در سطح خود اَمامه است. فاطمه دوم است. شیعه باید اَمامه بشناسد. بابت زحمات او برای سرپرستی و تربیت فرزندان علی–فاطمه از او تقدیر کند.
- شاید بشود گفت زندگی خصوصی حضرت علی (ع) شبیه به زندگی پیامبر (ص) است. با تفاوتهای ماهوی زیاد.
- **برجسته ترین شباهت بین این دو سیره، تعهد و تقید هر دو ایشان به همسر اول خود تا آخر عمر بوده است.**
- پیامبر (ص) هم قبل از رحلت حضرت خدیجه (س)، همسر دوم اختیار نکرد. رفتار حضرت امیر هم نسبت به حضرت فاطمه اینگونه بوده است. هر دو در دوره جوانی تقوا پیشه کردند و از رسم و رسوم آبا و اجدای خود پیروی نکردند. چند همسری تا هر همسری در یک زمان در اسلام ممنوع است. تفاوتهای این دوره سیره هم بارز است.
- بدین ترتیب که بیشترین زنانی که حضرت امیر انتخاب کردند دوشیزه بودند (فاطمه، اَمامه، خَولَه، ام البنین.....). قطعا در این وصلت ها هم حکمت بود. اما مصلحت هم بود. زندگی بدون مصلحت زندگی روی آب است. سست بنیان است.
- ازدواج برای تحکیم وحدت در دوره پیامبر (ص) برجسته بود.
- در مورد حضرت علی (ع) بیشتر آینده نگری برای روز مبادای فرزندان بود. برای تنهائی خود در ۲۵ سال سکوت بود. دیگر از آن غزوات و سریه های ۲۳ سال دوره حضرت رسول (ص) خبری نبود. از فاطمه هم خبری نبود. از یاران قدیم هم خبری نبود. بتدریج همه از هم پراکنده شده بودند. یکی(سلمان) ماموریت مداین گرفته بود. یکی (ابوذر) برای تبعید به ربذه آماده می شد. یکی (بلال) دیگر اذان نمی گفت،.....خلفای اول و دوم برنامه های خلافت خود را گسترش می دادند. کشورگشائی الویت اول ایشان بود. مردم نباید بیکار بمانند. به سیرت پیامبر (ص) زیاد فکر بکنند. باید دشمن تراشید. پول از مستعمرات تزریق کرد تا مردم به روزمرگی عادت کنند.

- علی جوان ۳۳ ساله در اوج قدرت تنها و تنها شده بود. در غربت بود. در حصر کامل بود! نه منبری، نه سنگری و نه رفت و آمدی! باید در نخلستانها سر خود را گرم می کرد. قرآن می خواند. نماز شب می خواند. آنچه از دستش می آمد به بینوایان می رسید. در آخر هم به رحمت خدا امیدوار می ماند.
- بیشترین زنان و همسران و فرزندان محصول این دوره است. چهل نفر کم بیش نوه و نتیجه دور او را می گرفتند بهتر از این بود در خانه تنها بماند. البته بخش معنوی علی در این دوره فوق العاده است. **شگفتی آفرین است. خطبه های نهج البلاغه در این دوره در قلب و روح آن حضرت نازل شده است. در این دوره است که علی به مقامی رسیده است که مگو و مپرس**. تا جائی که می گوید اگر "لَوْ کُشِفَ الْغِطَاءُ مَا ازْدَدْتُ یَقِیناً-اگر پرده برداشته شود، بر یقین من چیزی افزوده نمی‌گردد ".

اما زمین چی؟ روزمرگی چی؟ یک شیری در قفس مانده چی؟ بالاخره یک روز فوران می کند و تبدیل می شود به خطبه شقشقیه که قسمت تاریک ۲۵ سکوت و حصر و انزوا و خانه نشینی بناحق علی است. می گویند چرا گلایه کرده است؟ شقشقیه سندیت ندارد؟ شما سند بیآورید. شما بودید چه می کردید؟ این ایمان علی بود که علی را سرپا نگهداشت تا پس از ۲۵ سال به حق خود بدست مردم برسد. در این مدت آنچه علی (ع) می توانسته انجام بدهد به تمام و کمال انجام داده است.

ازدواج با کنیزان مشکل کنیزان را حل می کرد اما مشکل واقعی علی را نه. آباد کردن نخلستان مشکل زندگی را حل نمی کرد اما مشکل واقعی علی را نه. نه اَمامه می توانست او را آرام بکند و نه اسماء. دور و بر علی خالی بود. ذوالفقار او به دیوار بود. باید دورتر را می دید و کلان تر می اندیشید. خیالش راحت بود بچه ها با اَمامه دختر خاله خودشان زندگی خوبی دارند. اما زندگی که این چند روز نیست. فردائی هم هست. مستقیم و غیر مستقیم برای مصلحت اسلام هم می اندیشید. به عواقب و تبعات جنگ های به زور شمشیر هم نگاهی داشت.

- طبیعی است دغدغه های او صد در صد شبیه پیامبر گرامی نباشد. بالاخره نبی، نبی است. ولی، ولی است. هر دوره با دوره قبل متفاوت است. دوره نهضت با دوره تثبیت متفاوت است. در شروع نهضت، منجی و مصلح به کمک تک تک افراد و قوای بالقوه و بالفعل یک قوم نیاز مبرم دارد. اما در دوره تثبیت، انسان ها بیشتر کج می روند. از دیوار کج بالا می روند و هدف مصلحین صاف کردن دیوار کج است. این یعنی رنج مضاعف. برگرداندن شرایط به حالت اولیه از سخت ترین کارها است.
- حضرت در زندگی خود پشت پرده ندارد. زندگی خصوصی عادی دارد. مطابق با شرایط روز جامعه است. با این تفاوت که مبتنی بر احکام اسلام است.
- بسیاری از همسران علی (ع) پسر بدنیا نیآوردند. پسر داشتن در آن دوره یک انگیزه مهم برای فرزند آوری بود.

- قدر مسلم اگر علی (ع) بعد از پیامبر (ص) خلافت می کرد این مقدار وصلت ها صورت نمی گرفت چنانکه در ۵ سال خلافت خود یک زن (لیلی) بیشتر نگرفت. آنهم نوشتند برای تحکیم محبت و مودت با اهالی بصره که در جنگ جمل در بصره او را یاری کردند. زعمای قوم طبق سنت از او بعنوان خلیفه مسلمین انتظار یک وصلت از اهالی بصره را داشتند.
- روزهای خوش علی (ع) و فرزندان رشید او در همان ۲۵ سال سکوت و خانه نشینی علی بود. آرامش قبل از طوفان. از آن ببعد است که جنگ های داخلی شروع می شود (جمل، صفین و نهروان). دشمن با تمام قوا جلوی حق می ایستد. برای حفظ قدرت، ثروت و رانت هر کاری می کند. زر و زور و تزویر با هم وارد کارزار با علی و بعد با فرزندان علی شده اند. از این ببعد است که شهادت ها شروع می شود. شهادت خود علی، امام حسن، امام حسین، شهادت بهترین یاران نبی و علی. شهادت علمدار حسین. درماندگی ام البنین. اسارت زینب. بیماری زین العابدین..... برخی از این حوادث را اَمامه نوه پیامبر (ص) و همسر دوم علی (ع) دید. همسران و فرزندان دیگر علی (ع) شاهد اصل ماجرا از کوفه تا کربلا بودند.

تجربه دو همسری امام علی(ع)

- **حضرت دو همسری را بعد از رحلت حضرت فاطمه برگزید.**
- گوئی آیه نانوشته تحریم ازدواج با فوت زن دوم به پایان رسیده بود. این امر برای حضرت امیر ابتدا به صورت تصادفی روی داد. اما در ازدواج های بعدی یک روال عادی شد. یک مسئولیت شد.
- او برای همسر دائم خود اَمامه دختر خواهر فاطمه را بعد از رحلت فاطمه (س) به سفارش آن حضرت برگزید. تا چراغ زندگی خانه او زود خاموش نشود. برای خودش بهترین گزینه بود. آسمانی ترین انتخاب بود. او به قولی که به فاطمه (س) داده بود و آن حفظ حرمت اَمامه تا آخر عمر بود مقید ماند. شاید بشود گفت درد و رنج و مصیبت و تنهائی اَمامه کمتر از علی و خانواده او نبود. نه رسول الله برای او مانده بود (وفات ۱۱ه.ق)، نه مادرش زینب (وفات ۸ ه.ق)، نه خاله اش فاطمه (وفات ۱۱ه.ق) و نه پدرش ابوالعاص بن رَبیع (وفات ۱۲ه.ق). تنها خانه امیدش خانه علی بود. تنها سرگرمیش زندگی با فرزندان علی–فاطمه بود. مطمئنا اگر سفارش او به علی (ع) توسط فاطمه هم نبود علی عادل، عادل تر از این حرف ها بود. عدول از چهارچوب های فوق اخلاقی دور از عدالت علی بود. پای اخلاق و تعهد به پیامبر (ص)، فاطمه (س) و فرزندان خود در میان بود. او تا آخر عمر باید پایبند خاندان نبوت می بود تا بعنوان اول مومن بعد از پیامبر رحلت می فرمود.
- اَمامه فرزند آوری نداشت (یک مورد بود آنهم مشکوک است). دل رئوفی داشت. جوان بود (هم سن و سال حضرت فاطمه بود). علی باید به زندگی خود هم سر و سامانی می داد. تصادفا در همان اوائل زندگی مشترک با اَمامه (قبل، یا بعد و یا همزمان) قوم بنی اسد به قوم بنی حنفیه در زمان خلافت ابوبکر حمله کرد. بر قوم بنی حنفیه پیروز شدند. زنانی را به اسارت گرفتند. خَولَه حنفیه یکی از آن اسرا بود که در جلوی جمع و ابوبکر خلیفه اول خوب ظاهر شد.

هنگامیکه ابوبکر او را برای علی پیشنهاد داد. او دست بسته نبود. از مادرش نقل کرد که همسر آینده او چگونه آدمی است. مشخصاتش به علی (ع) می خورد. علی خوشش آمد. او را خرید، آزاد کرد، سپس با او ازدواج کرد. این اولین احترام تاریخی (آزادی بدون قید ازدواج) بود که علی (ع) به یک کنیز گذاشت.

الحمدالله با این وصلت یک فرزند خوب (محمد بن حنیفه) هم نصیب این زندگی مشترک شد. فرزند صالح از یک کنیز صالح. کنیزی که همسر علی شده است. محمد بن حنیفه در جنگ های جمل و صفین همراه پدرش علی بود. در نهروان نامشخص است. در کربلا غایب است. در قیام مختار نقش تعیین کننده دارد.

- طبق مستندات متعدد، اَمامه برای علی (ع) فرزندی را بدنیا نیآورد. اگر هم آورد (محمد اوسط) یا زنده نماند یا غیبت کبری کرد. او در همه صحنه های حساس تاریخ اسلام (کوفه و کربلا) غایب بود. یا مرده بود یا سر از شهر آران و بیدگل–استان اصفهان در آورده بود!

تجربه سه همسری امام علی (ع)

- اما تجربه سه تا چند همسری آن حضرت یک داستان دیگراست. باید تاریخ دقیق می نوشت تا بهتر تجزیه و تحلیل می شد. مثل یک راز کم بهاست. زندگی با همسرانی که کمتر کسی اسامی ایشان را شنیده است. زندگی برای زندگی. همسر برای زندگی عادی. محض رضای خدا. خدمت در حد نماز. عیالواری از سخت ترین کارهاست. برای آن بهترین پاداش هاست.
- متاسفانه در منابع اینترنتی اسامی این کنیزها یا نیآمده و یا در آخر فهرست آمده است. در حالیکه وجود ایشان و فرزندان برای پر کردن ایام فراغت علی (ع) وحتی فرزندان فاطمه (س) یک نعمت بزرگ بود. نباید این مهم را دست کم گرفت یک خانواده آسمانی از عرش به زمین افتاده بود. از مسجد نبی به بیرون از مسجد هدایت شده بود.
- **من در این مقاله سعی خواهم کرد اسامی همسران و فرزندان علی (ع) را دقیق تر از منابع موجود ارائه بدهم. اسامی تکراری را حذف بکنم تا سریع تر از این از پوسته زندگی علی (ع) بگذرم تا به هسته اصلی و محافظت شده زندگی او برسم. تا به انتخابهای آسمانی علی (ع) بنگرم و تبارک الله بگویم. علی (ع) به این زندگی آشناتر است. مردم با این زندگی زندگی کرده اند.**
- بیش از همه به ام البنین برسم. با ۴ فرزند رشید او. عباس گل سرسبد او. ابوالفضل العباس چون زینب است. امام نیستند اما در حد امام ظاهر شده اند. درود و صلوات بر هر دوی ایشان باد.

- در مورد اسماء باید بیشتر بنویسم. زن فوق العاده ائی است. کلاسش بالاست. نوشتند کنیز فاطمه (س) بوده است. اما روند زندگی او، او را مکانت دیگر داده است. با بزرگان نشت و برخاست داشته است. خبرهای دست اول داشته است. لغزش هم داشته است. رنجش هم داشته است. در عین حال فضیلت هم دارد. دلگرمی هم دارد.

نوشتند علی (ع) بعد از فوت ابوبکر با زن او بنام اسماء ازدواج کرد. اما ننوشته اند چند روز/ماه/سال بعد از فوت ابوبکر، امام با او ازدواج کرد. آنچه من درک کردم در دوره بعد از ام البنین بوده است. در زمانی بوده است که حضرت امیر درگیر مناقشات اجتماعی در دوره خلافت عثمان است. یا حداکثر در آغاز خلافت خود است. هرچه هست در زمان مدینه بوده است. زیرا در سال۳۵ ه.ق قمری حضرت به سمت بصره رفت برای خواباندن شورش جمل در بصره به رهبری عایشه، طلحه و زبیر. آنها موفق شده بودند کنترل بصره را به دست بگیرند. درگیری در حومه شهر بصره اتفاق افتاد و متاسفانه نادانی کردند و شکست سختی خوردند (مراجعه شود به دو مقاله "از امامان شیعه چه می دانیم؟..." و "مردم زینب زیارت نامه ندارد" در همین سایت). این درک من است. منابع اینترنتی می نویسند به درخواست خود علی (ع) بوده است (اطلاعات بیشتر در بخش مربوط به اسماء زن پنجم امام علی). او با عقبه ائی که داشت و نیز سابقه آشنائی با پیامبر (ص) و فاطمه (س) و نیز نسبت فامیلی با خانواده حضرت امیر (اسماء زن برادر علی بود. همسر جعفر بن ابیطالب برادر بزرگ علی بود) احساس کرد که در این برهمه حساس باید در کنار علی (ع) باشد. شاید بدینوسیله خطاهای دوران گذشته را جبران کند (مراجعه شود به بخش مربوط به اسماء همسر پنجم امام در این مقاله).

او به اندازه کافی تجربه آموخته بود که بفهمد اوضاع خلافت عثمان رو به افول است. دیگر از اسلام صدر اسلام خبری نیست. حتی از اسلام دوره ابوبکر و عمر هم خبری نیست. اسلام در خلافت عثمان وارونه شده بود. معجون شده بود. حکومت عملا به دست امویان افتاده بود. نسل دومی شکل گرفته بود که دیگر مقید به اسلام صدر اسلام نبود. رفاهمند شده بود. از بس به پدران خود غنیمت رسیده بود. **به مرور غنیمت خور شده بودند. هرچه غنیمت بود از امپراطوریهای ایران و روم ربوده بودند. نوش جان می کردند.** عرب ملخ خور، شمش طلا و جواهرات خور شده بود. بقول مرحوم شریعتی با تبر شمش های طلای را می شکستند. دامداری صنعتی راه انداخته بودند.

تا دیروز آه نداشتند با ناله سودا کنند. امروز برای خودشان بیزنیس (Business) داشتند. صادرات و واردات می کردند. ارز آن را هم بر نمی گردانند! حرف های معاویه بیشتر به دل این رفاهمندان و فرزندان تازه به دوران رسیده می نشست. مردم عادی هم کم مقصر نبودند. اما قدرت دست دیگری بود. بی رحم بود. ربذه تبعید می کرد. زندانی سیاسی داشت. نخبگان هم کم مقصر نبودند. از خودی ها بیشتر ضربه خورده بودند. مرتب از معاویه کاخ سبز نشین، چراغ سبز می دیدند. خواب کاخ های با شکوه و امپراطوری بیزانس را روز و شب می دیدند. مسجد کجا؟ کاخ کجا؟

آدمی چون عقیل برادر علی (ع) هم گول این چراغ سبزها را خورد. او پس از گرفتن ویزای اقامت دائم، روانه شام شد تا معاویه را از نزدیک ملاقات کند و برای آینده خود و فرزندان خود تدبیری بیندیشد. اما خیلی زود فهمید که راه را خطا رفته است. خانه روباه مکار رفته است. نابینا بود نمی دید اما می شنید که معاویه برای او تره خرد نمی کند. اگر هم به دربار خود راه داده از بغض علی بوده است و نه حب معاویه که خودش باشد. لذا داغی عدالت علی را بر گرمی

شام معاویه ترجیح داد و دست از پا درازتر به مدینه پیامبر (ص) بازگشت. معاویه آدم می خرید به نرخ روز. از فرماندهان امام حسن گرفته تا جاسوسان متعدد خود در همه شهرهای مهم حجاز. او مصداق بارز زر و زور و تزویر بود.

- خانواده علی (ع) ندار بود. خودش هم برای ازدواج با فاطمه زهرا (س) زره به گرو گذاشته بود (سال دوم هجری در مدینه). اما او مثل خیلی از بزرگان دنیا خود را به دنیا نباخته بود. دوست داشت زندگی خود را از صفر شروع بکند آنهم با پول حلال. با دسترنج خود و فرزندان. با حقوق مساوی که از بیت المال می گرفت. از راه احیای باغ و قنات.
- باید اعتراف بکنم ۹۰٪ اطلاعات ضبط شده اقناع کننده است. جای شکر دارد که اعراب در این مورد بخصوص ثبت و ضبط تاریخی خوبی داشتند. طبیعی هم هست هر چهار خلیفه راشدین، خلفای مسلمین و شخص اول جهان اسلام بودند. لذا در مقامی بودند که مردم به اخبار مربوط به ایشان کنجکاو بشوند و همه حرکات و سکنات ایشان را زیر نظر بگیرند. با اینهمه بسیار این جمله در متون فارسی تکرار شده است که در مورد تعداد فرزندان امام علی (ع) پاسخ دقیق و روشنی از متون تاریخی یافت نشد (مرکز ملی پاسخگوئی به سئوالات دینی، ۲۰۲۰). این موضوع در مورد تعداد همسران کنیز امام بیشتر صادق است.

برای برخی کنیزان چون ام حبیب یک جمله بیشتر در منابع موجود نیست. درباره فرزندان این اسامی به ریز است (دلیلش را پیشتر نوشتم اما مطمئن نیستم. آیا عمدا مخفی گذاشته شده است؟ و یا اساسا اطلاعاتی نیست). اسامی فرزندان بعضا مشابه هستند. بطور مثال یک مادر (أسماء) از دو همسر (ابوبکر و علی) دو فرزند بنام عون دارد!!

- **متاسفانه خلا تدبیر و تفسیر در مورد این موضوع در فایلهای اینترنتی مشهود است. مثل همه موارد همه از روی هم نوشته اند. توجیه آوردند تا تولید کنند. توقیف کنند. توصیف کنند. بطورکلی، موضوعات را بطور جامع و کلان از آن بالا ندیدند. به یک معنا کار متدیک انجام ندادند. علت تناقضات در برخی روایات که اتفاقا تعیین کننده هم هستند از این مسئله نشات می گیرد. مخفی کاری و معجون سازی جرم بزرگ این نوشته ها است.**
- برای گرفتن پاسخ یک تا دو سئوال به مرکز ملی پاسخگوئی به سئوالات دینی ایمیل زدم (۱۳۹۹/۳/۱۶). تا این ساعت پاسخی دریافت نکردم.
- هیچیک از صدها منبع فارسی نیآمدند ازدواج های امام را بر پایه قبل و بعد خلافت آن حضرت تقسیم بندی بکنند. خیلی از ابهامات ناشی از این عدم تقسیم بندی است.
- باز هیچیک از منابع فارسی نیآمدند اول سال تولد، سال ازدواج و سال درگذشت افراد را بنویسند تا با مقایسه این سالها کار برای یک تجزیه و تحلیل دقیق تاریخی آسان تر باشد.
- من به سبک خودم این موضوع را پی گیری کردم تا چه اندازه موفق بودم والله اعلم.

ترتیب ماه های قمری

- دانستنش از واجبات است. زیرا در تعیین تاریخ تولد، سن ازدواج، تاریخ وفات ماه تعیین کننده است. بطور مثال می نویسند حضرت رسول (ص) ۱۱ ه.ق رحلت نمودند. نمی گویند چه ماهی؟ وقتی که می گویند حضرت زهرا (س) چند هفته/چند ماه بعد از ایشان فوت نمودند آن موقع یک روز هم یک روز است.
- ماه های قمری به ترتیب: ۱) محرم ۲) صفر ۳) ربیع الاول ۴) ربیع الثانی ۵) جمادی الاولی ۶) جمادی الثانی ۷) رجب ۸) شعبان ۹) رمضان ۱۰) شوال ۱۱) ذوالقعده ۱۲) ذوالحجه

تاریخ تولد و تاریخ رحلت شخصیت های این مقاله

همه سن ها تقریبی است. بویژه سن و سال حضرت فاطمه زهرا (س).

- سن حضرت پیامبر (ص): ۶۳ سال. تاریخ وفات۱۱ هجری. به روایت شیعه ۲۸ صفر سال یازدهم هجری و به روایت اهل تسنن ماه ربیع الاول سال یازدهم هجری). به یک معنا پیامبر اکرم (ص) در ابتدای سال ۱۱ هجری رحلت فرمودند.
- سن حضرت علی (ع): ۶۳ سال. بیست سال قبل از هجرت متولد شده است. تاریخ شهادت ۲۱ رمضان ۱۳۴۰ه.ق.
- سن حضرت فاطمه (س): نامعلوم. او ۸ سال قبل از هجرت متولد شد (پنج سال بعد از بعثت). یعنی زمانی که پیامبر (ص) ۴۵ سال سن داشت. ۲۳ سال بعثت و هجرت طول کشید. پیامبر (ص) در سن ۶۳ سالگی رحلت فرمودند. حضرت زهرا(س) ۷۵ روز و بنابر برخی نقل ها ۹۵ روز پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) وفات یافتند. با یک محاسبه سرانگشتی، سن حضرت فاطمه(س) در هنگام فوت حدودا ۱۸ سال بود.

تولد ۵ اولاد در ۹ سال کار سختی است.

از طرفی، نوشتند تاریخ ازدواج حضرت فاطمه (س) با حضرت علی (ع) سال دوم هجری بوده است. طبق این تاریخ، حضرت علی (ع) در هنگام ازدواج ۲۱ ساله و حضرت فاطمه ۹ ساله بوده است. با توجه به وفات حضرت پیامبر (ص) در اوائل سال ۱۱ هجری، در هنگام رحلت پیامبر گرامی، علی (ع) ۳۳ ساله و حضرت فاطمه ۱۸ ساله بوده است. روایات دیگر سن حضرت فاطمه را ۲۱ و ۲۷ سال هم اعلام کرده اند. منتها در این مقاله مبنا همین روایت مشهور است. زیرا بحث بر سر سال ازدواج های امام علی بعد از رحلت حضرت فاطمه است. ضمن اینکه در مورد دیگران هم سال های اعلام شده مشکوک است.

- تولد حضرت امام حسن: ۳ هجری. شهادت ۵۰ ه. ق. طول عمر ۴۸ سال
- تولد حضرت امام حسین: ۴ هجری. شهادت ۶۱ ه.ق. طول عمر ۵۷ سال
- تولد حضرت زینب: ۵ هجری. وفات۶۲ ه. ق. طول عمر ۵۷ سال

- تولد حضرت ام کلثوم: ۶ هجری. سال وفات نامشخص. در واقعه کربلا (سال ۶۱ ه.ق) حضور داشت. در آن سال او ۵۵ ساله بوده است.

- تولد محمد بن حنیفه: ۱۶ هجری. سال وفات ۸۱ ه.ق. در جنگ های جمل و صفین علمدار بود. اما در واقعه کربلا (سال ۶۱ ه.ق) حضور نداشت. او از فرزندان فاطمه (س) کوچکتر و از محمد اوسط که ادعا می شود فرزند علی از آمامه است دو سال کوچکتر است!!

- عایشه دختر ابوبکر و ام رومان (ام رومان همسر دوم ابوبکر خلیفه اول مسلمین است. ابوبکر در طول عمر خود ۴ همسر برگزید. عایشه از همسر دوم و فرزند چهارم ابوبکر است. محمدبن ابوبکر از اسماء بنت عمیس متولد شد. ام الکثوم از همسر چهارم ابوبکر پس از فوت پدر متولد شد). در تاریخ تولد عایشه کلی اختلاف است. تولد او احتمالا ۶ سال قبل از هجرت(۶-۴ سال بعثت)بوده است. ازدواج او با پیامبر (ص) بین سالهای اول تا سوم هجری صورت گرفته است. وفات سال ۵۸ ه.ق و عمر او هنگام مرگ حدود ۶۶ سال بوده است. او از علی (ع) که ۲۰ سال قبل از هجرت متولد شده بود ۱۴ سال و از فاطمه (س) دو سال کوچکتر بوده است. از او فرزندی متولد نشد.

چند نکته مهم و کلیدی

۱. علی (ع) تا حضرت فاطمه در قید حیات بود ازدواج دوم نداشت. پس علی (ع) تا سن ۳۳ سالگی، یک تک همسر واقعی بود.

۲. چهار فرزند حضرت فاطمه-حضرت علی در هنگام وفات همه خردسال بودند:

- امام حسن ۷ ساله
- امام حسین۶ ساله
- حضرت زینب ۵ ساله
- ام الکثوم ۴ ساله

۳. ۲۵ سال علی (ع) خانه نشین بوده است (از ابتدای ۱۱ هجری که نبی اکرم وفات نمودند تا ۱۹ ذیحجه سال ۳۵ هجری که ماه آخر سال ماه قمری است به خلافت رسیدند). بنابراین، در این حدود کمتر از ۵ سال حکومت امام علی که باید در چند جبهه با ناکثین، قاسطین و مارقین جنگ می کرد، اسلام را احیا می کرد و ارزش ها را باز تعریف می کرد، او فرصت سر خواراندن نداشت چه برسد به تجدید فراش. یک مورد لیلی است که قبل و بعد از این توضیح داده شده است.

۴. بنابراین با یک نگاه اجمالی به زندگی علی (ع)، او ابتدای جوانی (۲۱ تا ۳۳ سالگی)، ابتدای کهنسالی (۵۸ سالگی که به خلافت رسید) و تا سال وفات (۶۳ سالگی) پرونده روشن و مشخصی دارد.

۵. هر ازدواجی صورت گرفته است در بین ۲۵ سال از وفات حضرت فاطمه که علی (ع) ۳۳ ساله بوده است تا ۵۸ سالگی که به خلافت رسیده است، بوده است.

۶. این ازدواج ها دقیقا مبتنی بر حکمت، مصلحت و آینده اندیشی بوده است. برای آن حضرت سه زن نقش آفرینی کرده است. شجره علی (ع) با ازدواج با این سه همسر شکل تاریخی و معنوی و سلسله الذهبی پیدا کرده است: ۱) فاطمه و ۲) ام البنین و ۳) خَولَه مادر محمد بن حنیفه.

۷. من در این تحقیق تلاش داشتم سه شاخه از شجره طیبه ازدواج های علی را باور کنم و برای آنها قسم یاد بکنم. اول (فاطمه) را که پیامبر (ص) تزویج کرد. دوم (ام البنین) را که خود آن حضرت از برادرش عقیل خواست جستجو بکند. زنی رشید از خانواده رشید برای او پیدا بکند. و سوم (خَولَه) که لشگریان ابوبکر اسیر گرفتند اما اسیر محترم با فرزند محترم.

۸. همسران و فرزندان ایشان همه به یک اندازه مهم و تاریخ ساز و سرنوست ساز نبودند. مراتب یک تا چند داشتند. باید هم داشته باشند. بیخود نیست علی (ع) فرزندان فاطمه را بنی فاطمه و فرزندان ام البنین را بنی علی می نامد. زیرا بر اعضای خانواده پیامبر (ص) نور کسا تابیده است. این نور برای خانواده علی–ام البنین نتابیده است. اما همسنگی و همسنگری های خوبی بین سه خانواده برقرار است.

۹. سایر ازدواج ها برای گذران عمر، تحکیم وحدت، و یا به هر دلیل دیگر بوده است. تعدادی کار خانه و باغ کردند. تعدادی زودتر فوت کردند. تعدادی در کربلا به اسارت گرفته شدند. تعدادی هم شیون کردند و اشک ریختند. هیچکس بیکار نماند.

۱۰. اینقدر منابع درباره ایشان اندک است که انسان از ندانستن آن متاسف می شوم. نمی شود هم حذف کرد چون کار ناتمام کار ابتری است.

تصمیمات علی (ع) برای ازدواج های متعدد

- خوب شما بودید. امام بودید. قهرمان نامدار صدر اسلام بودید. داماد پیامبر بودید. اولین مرد مومن اسلام بودید. همسر فاطمه بودید. ۴ فرزند قد و نیم قد داشتید. چگونه زندگی را باید اداره می کردید که هم مطابق با فرامین اسلام بود و هم مطابق زندگی روزمره و منطبق با سنت های آن روز مردم حجاز/کوفه.
- باید تدبیری می اندیشی که همه اینها از یک قانون مدون تبعیت می کرد تا فردا روزی چون امروز یا فردا کسی بر آن ازدواج ها خرده نگیرد. امامیت امام زیر سئوال نرود. شان و منزلت و حرمت و حقوق زنان حفظ بشود. زنانی انتخاب بشوند که در شان امام است. هم کفو امام است. تا منجر به طلاق نشود. ضمن اینکه زیربال چند زن بیوه هم گرفته بشود. برای ایشان ارثی گذاشته شود تا آخرین لحظه عمر تامین زندگی او با مشکل روبرو نشود. از همه مهمتر مردانی–زنانی از نسل او برای مادام العمر تاریخ نامور باشند. سلسله امامت مفتخر به ایشان باشد.

و بالاخره به قسمت اعتقاد داشت. باور داشت مشیتی بر همه امور بویژه امر مهم ازدواج تعلق دارد که خود امام هم متوجه آن نیست. خواست خدا بالاترین خواست هاست. باید متوسل به خدا و کتاب خدا شد تا برای روز مبادای هر شخص تقدیر خوبی رقم بخورد. باید فکر نکرد از خدا خواست او به جای آدم فکر و تدبیر بکند. باید علی های نسل بعد از او از کیان اسلام و خاندان نبوت دفاع بکنند. باید اهل بیت کریمه ائی بود که الگوی جهان باشد. باید در حد یک معصوم ظاهر شد. باید به درجه شهادت مفتخر شد. باید از ایشان و اقوال ایشان راجع به ائمه بیشتر شنیده شود.

خاطرات همسران ایشان برای هر کسی در هر عصری شنیدنی است. امروز بود که هزاران مصاحبه و عکس و فیلم می گرفتند. اما حرمت خانواده و اسرار خانواده در اسلام محفوظ است. لذا در حد نقل چند حدیث کفایت می کرد.

اگر علی (ع) از برادرش عقیل می خواهد همسری رشید از خانواده رشید برای او جستجو کند حتما در ضمیر ناخودآگاه او و در خوابهای او به این کار تشویق می شده است. به احتمال قوی برای حادثه کربلا و غربت فرزندان خود می اندیشیده است. باید برای امام حسین (ع) و حضرت زینب (س) یارانی از برادران خالص و مخلص زاده و پرویده می شد.

لذا هرچه خواندم و دقیق تر شدم متوجه شدم همه این ازدواج ها مبتنی بر حکمت و آینده اندیشی بوده است. صرفا ازدواج برای ازدواج نبوده است. اگر هم بوده معدود و باز هم برای مقاصد خاص بوده است. بیشتر برای ادامه نسل امامت بوده است. در این میان تعدادی فرزند نیآوردند (آمامه)، تعدادی فرزند دختر آوردند (بسیاری از ایشان). اینها برای اهداف بلند اسلام جواب نمی داد. باید شجره علی–فاطمه ادامه می یافت با شاخساران جدید و قوی و با محصولات بی مانند و بی مثال. در حد الگو و اسوه.

- حال علی و تمایل علی برای ازدواج قبل و بعد از خلافت تفاوت معنی داری نداشت. او چون خلیفه شد چند همسر زیباروی و دوشیزه اختیار نکرد. در یک کلمه وی همان راهی را رفت که حضرت پیامبر (ص) رفته بود.
- قطعا در آن دوره کسی اعلم تر از علی (ع) به مباحث دینی نبود. او ناظر نزول قرآن بود. در خانه وحی بزرگ شده بود. اینقدر رشید بود. اینقدر شجاع بود. اینقدر عادل بود که نخواهد برای دین و اعمال خود توجیه شرعی بیآورد. او قرآن را از حفظ بود. می دانست دستور خدا و نبی گرامی (ص) برای ازدواج چیست.

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلَّا تَعُولُوا– اگر می‌ترسید که به هنگام ازدواج با دختران یتیم عدالت را در باره آنان رعایت نکنید، با دیگر زنان حلال، دو یا سه یا چهار زن، ازدواج کنید، و اگر می‌ترسید که عدالت را در باره همسران متعدد مراعات ننمایید، تنها به یک همسر اکتفا کنید (نسا/۳).

وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا–و مهر زنان را به عنوان هدیه ای از روی طیب خاطر به ایشان بدهید و اگر به میل خودشان چیزی از آن را به شما واگذاشتند آن را حلال و گوارا بخورید (نسا/۴).

۹ همسر و ۲۷ فرزند حاصل ۹ ازدواج

برجستگان ایشان: ۴ فرزند فاطمه (س)، ۴ فرزند ام البنین و یک فرزند خَولَه

- در اغلب منابع اینترنتی یک فهرست از اسامی ۹ خانم بعنوان همسران علی (ع) با درج نام فرزندان ارائه شده است که بعضا مندرجات آنها با هم همخوانی ندارد. نه در تعداد و نه در تکرار اسامی. در معدود منابع به تعداد بیشتری از همسران و فرزندان اشاره شده است که من در قسمت مربوطه به هر دو این منابع اشاره خواهم کرد. ایراد دوم این منابع عدم ترتیب نوشتن اسامی همسران بر حسب تاریخ ازدواج است.
- در بین همسران، اسم ۵ همسر بعنوان غیر کنیزان و بقیه همسران ام ولد بودند. همانگونه که پیشتر نوشتم ام ولد همان کنیز است که وقتی از شوهر خود بچه دار شد قابل خرید و فروش نیستند (آستان مقدس حضرت عبدالعظیم، ۱۳۹۶).
- همسران مشهور آن حضرت:

۱. حضرت فاطمه دختر پیامبر (ص) (همسر دائمی)
۲. اَمامه (دختر زینب و نوه پیامبر) (همسر دائمی)
۳. اَم البنین (همسر دائمی)
۴. لیلی (همسر دائمی)
۵. اسماء (برادر زن) (همسر دائمی)
۶. ام حبیب (صهبا) (کنیز)
۷. خَولَه (کنیز)
۸. ام سعید (کنیز)
۹. محیاۀ (کنیز)

ترتیب درج نام همسران علی (ع) در منابع مختلف

- غیر از حضرت فاطمه زهرا (س) که اولین همسر برگزیده آن حضرت است و تا آخر عمر خویش به او وفادار ماند و وصلت دیگر نکرد، حضرت علی (ع) در طول عمر ۶۳ ساله خود چهار همسر رسمی و دائمی را همزمان داشت:

- اَمامه، ام البنین، اسماء و لیلی.
- ترتیب نوشتن اسامی همسران در منابع اینترنتی متفاوت است. بعضا اسامی آخر کم و زیاد ذکر شده است. با نام های مشابه قید شده است. اجمالا به چند نمونه زیر اشاره می شود:

۱. فاطمه زهرا، ۲) اَمامه، ۳) ام البنین، ۴) لیلی، ۵) اسماء، ۶) ام حبیب (صهبا)، ۷) خَولَه ، ۸) ام سعد و ۹) مخبأة/ محیاة (مرکز ملی پاسخگوئی به سئوالات دینی، پرسمان،۱۳۸۷، باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۵).

۲. فاطمه زهرا، ۲) اَمامه، ۳) ام البنین، ۴) اسماء، ۵) ام حبیب (صهبا)، ۶) خَولَه، ۷) ام سعد و ۸) مخبأة/ محیاة (اسلام کوئیست).

۳. فاطمه زهرا، ۲) اَمامه، ۳) اسماء، ۴) ام البنین، ۴) خَولَه، ۵) لیلی، ۶) ام حبیب (صهبا)، ۷) محیّاه (دانشنامه اسلامی،۲۰۱۹).

۴. فاطمه زهرا، ۲) اَمامه، ۳) خَولَه، ۴) ام البنین، ۵) اسماء، ۶) لیلی، ۷) ام سعد، ۸) محیّاه، ام حبیب (صهبا) (حوزه، ۱۳۸۵).

۵. فاطمه زهرا، ۲) خَولَه، ۳) ام حبیب (صهبا)، ۴) ام البنین، ۵) لیلی، ۶) ام مسعود، ۷) اَمامه، ۸) محیّاه، ۹) اسماء (پایگاه امام علی،۱۳۸۵).

۶. فاطمه زهرا، ۲) خَولَه، ۳) لیلی،۴) ام البنین،۵) اسماء، ۶) ام حبیب (صهبا)، ۷) اَمامه، ۸) ام سعید (پایگاه اطلاع رسانی واالسلاماه).

- **در اینجا به جزئیات و حواشی هر یک از این ازدواج ها به ترتیب اهمیت تاریخی اشاره می گردد. اما پیش از آن بسیار مایل هستم تقسیم بندی این ازدواج ها را به گونه صحیح و به ترتیب اهمیت ازدواج ها و ثمرات آنها در ۵ گروه مختلف تصویر و تسلیم بکنم:**

ازدواج آسمانی امام علی (ع) با حضرت فاطمه (س) در دوره هجرت

ازدواج امام علی و حضرت فاطمه در زمان حیات نبی اکرم محمد (ص) شجره طیبه با ۵ گل و ۴ شاخسار منور
۱. فاطمه زهرا (س)
اولاد: ۳ پسر و دو تا دختر: ۱) حسن ۲) حسین ۳) زینب

۴) ام کلثوم

۵) محسن

۱. حضرت فاطمه زهرا ام ابیها(مادر پدر)- همسر اول امام علی(ع)

- هزار کتاب در باره این بانو نوشته شود کم است. تا روز قیامت نام او منور است. افتخار اسلام و بشریت است. نسخه کامل حضرت مریم (س) است. عرش و عرشی است. مشق است و مشقی. رنج است و رنجور. فخر است و فاخر. تسبیحات ثالثه است. باید فاطمی بود تا فاطمه را شناخت. در برابر همه بزرگیهای او ایستاد و تا آخر عمر به وی تعظیم کرد. نامش نام است. یادش یاد است. کامش کان است. کلامش گوهر است. عصمتش عاصف است. نسبش ابراهیم و اسماعیل است. ام ابیهای پدر است. نباید نوشت باید سرود. ترانه های عارفانه سرود. اشک ریخت و نام فاطمه را برد.

باید روز قیامت چون من به او متوسل شد.

دعای توسل بر اوست (یا فاطِمَةُ الزَّهْراءُ، یَا بِنْتَ مُحَمَّد، یَا قُرَّةَ عَیْنِ الرَّسُول، یَا سَیِّدَتَنا وَمَوْلاتَنا إِنَّا تَوَجَّهْنا وَاسْتَشْفَعْنا وَتَوَسَّلْنا بِکِ إِلَی اللّه وَقَدَّمْناکِ بَیْنَ یَدَیْ حاجاتِنا، یَا وَجیهَةً عِنْدَ اللّه اشْفَعی لَنا عِنْدَ اللّه- ای فاطمه زهرا، ای دختر دلبند محمّد، ای نور چشم رسول خدا، ای سرور و بانوی ما، به تو روی آوردیم و تو را واسطه قرار دادیم و به‌سوی خدا به تو توسّل جستیم و تو را پیش روی حاجاتمان نهادیم، ای آبرومند نزد خدا، برای ما نزد خدا شفاعت کن)،

دنیا مال اوست. ایران مال اوست. تشیع یاد اوست. گوهر به پای او بریزند کم است. چه افتخاری خدا نصیب مسلمانان کرد که فاطمه را، علی را، فرزندان ایشان را آفرید. تا به کهکشان زمین توجه ویژه بشود. تا اعتصام خدا بهتر دیده بشود. بهشت آن ایشان است. نسل آفرینش اند. نسل احیاگری هستند. چون قرآن مصور اند. پدر و مادر و همسر و فرزندان همه حجتان خدا هستند. آمران معروف و ناهیان منکر خدا هستند. نهضت ساز هستند. حکمت آفرین هستند. افسرده نیستند. پویا هستند. نام منور دارند. کاخ منیع دارند. راه مستقیم دارند. کار عظیم دارند.

فاطمه پاره تن من است را رسول الله در مورد فاطمه گفته است. هر کس فاطمه را بیازارد مرا آزرده است از سخنان نبی اکرم درباره خردترین فرزند خود است.

۱۱. دست من نیست. شروع سخن چنین شد. نام فاطمه معلم است. موثر است. مصحف است. اجمالا برای معرفی آن حضرت و شرح زندگی او چند جمله ائی را از یک منبع می آورم (ویکی شیعه ۲۰۲۰). فاطمه (س) مشهور به فاطمِه زَهرا دختر پیامبر اسلام (ص) و خدیجه کبری (س) یکی از پنج تن آل عبا (اصحاب کساء) است. زهرا، بَتول، سیدهٔ نساء العالمین از جمله القاب وی و اُمّ اَبیها (مادر پدر خویش) کنیه مشهور او است. فاطمه، تنها زن همراه پیامبر (ص) در روز مباهله با مسیحیان نجران بوده است. در پرانتز در دعای توسل او هم نام او تنها نام مونث است. سوره کوثر، آیه تطهیر، آیه مودت و آیه اطعام و احادیثی چون حدیث بَضعه در شأن و فضیلت فاطمه نازل و نقل شده‌اند. در روایات

آمده است که پیامبر (ص)، فاطمه (س) را همراه با حضرت خدیجه (س)، حضرت مریم (س) و آسیه همسر فرعون را برترین زنان دو عالم معرفی کرده است. تسبیحات حضرت زهرا (س) و خطبه فدکیه بخشی از میراث معنوی فاطمه است. فاطمه (س) آخرین فرزند پیامبر (ص) و خدیجه (س) است. سه سال از دوران کودکی فاطمه، در شعب ابی طالب و تحت فشارهای اقتصادی و اجتماعی مشرکان علیه بنی‌هاشم و پیروان پیامبر اسلام گذشت.

فاطمه همچنین در کودکی، مادر خود خدیجه و عمو و حامی مهم پدرش، ابوطالب را از دست داد. ۸ ساله بود که به مدینه هجرت کرد (حوزه، ۱۳۸۵)

با اینهمه، شماری از بزرگان قریش که زودتر از دیگران اسلام آورده بودند یا از قدرت مالی مناسبی برخوردار بودند به خواستگاری فاطمه(س) رفتند. ابوبکر، عمر و عبدالرحمن بن عوف نیز جزو ایشان بودند. همه خواستگاران جواب رد از پیامبر شنیدند.

پیامبر در پاسخ به درخواست آنان می‌فرمود: "ازدواج فاطمه امری آسمانی است و نیازمند حکم الهی است".

علی (ع) به سبب ارتباط خانوادگی با پیامبر و ویژگی‌های اخلاقی و دینی فاطمه، علاقه زیادی برای ازدواج با فاطمه داشت. اما به گفته مورخان به خود اجازه نمی‌داد از دختر پیامبر خواستگاری کند. سعد بن معاذ از نزدیکان و مستشاران پیامبر (ص) این مسئله را به پیامبر منتقل کرد و پیامبر (ص) با خواستگاری علی (ع) موافقت کرد. پیامبر (ص) درخواست امام علی (ع) و ویژگی‌های رفتاری و فضیلت او را برای فاطمه (س) بیان کرد که با رضایت فاطمه همراه شد. پیامبر نیز به امر الهی فاطمه (س) را به ازدواج با علی (ع) درآورد.

علی(ع) مانند دیگر مهاجران، در ماه‌های نخستینِ پس از هجرت، وضعیت اقتصادی سختی داشت. از این رو به توصیه پیامبر، قیمت زره خود را (با فروش یا رهن) مهر فاطمه کرد. مراسم عقد علی (ع) و فاطمه (س) در حضور مسلمانان در مسجد برگزار شد. تاریخ مراسم عقد در بیشتر منابع، سال دوم هجری ذکر شده است. مراسم عروسی پس از جنگ بدر در شوال یا ذی‌الحجه سال دوم هجری برگزار شد. او در آن سال حدودا ۱۱-۱۰ ساله بوده است. تداوم نسل پیامبر از فاطمه و تعیین امامان شیعه از فرزندان فاطمه به عنوان یکی از فضائل او ذکر شده است. برخی از مفسران استمرار نسل پیامبر از فاطمه را مصداق کوثر یعنی خیر فراوان در سوره کوثر دانسته‌اند.

۱۲. ثمره این ازدواج مبارک، ۵ فرزند بنام های حسن، حسین، زینب، ام الکثوم و محسن است. دخترها به نام دو تن از عمه‌های حضرت فاطمه (ع)، زینب و اُم‌کلثوم نام‌گذاری شدند.

یکی احمد است یکی احمر است یکی حیدر است/یکی رکن رکن یکی فوق رکن یکی کوثر است/ حسن با حسین حیدر است/ زینب است فاطمه، کوثر است فاطمه/ نبی وجه دین است علی نظم دین/ فراغ از تو دارم علی جان علی/همه کائنات نام احمد برند/ علی با نبی حیدر است/ هدایت نبی است/ امامت علی است/حساب دل است علی

است علی/ حسن هست حسین/حسین هست علی/ تو را زینب است رستگار حیدر است/ غم ما علی است. هدایت همی است/غمی دارم از مردمان، مردم اند/ علی هم نباشد حسین است علی/علمدار ماست او که گوید علی/ابوالفضل تمام قد، نماد و نهاد علی است/کلام علی است/ عمود دین نبی است/منزه نبی است موجه علی است/مرتب ولی است/الا مردمان یک سبد گل نبی است/نبی را علی است/ کوثر هم از نبی است. حسن با حسین هم نبی است. همه کائنات لب گشایند بگویند نبی است. من هم زنده ام تا بگویم نبی/ نبی آل احمد/علی یار احمد/علی جان بگو بر من از آل احمد (مورد آخر را خواب دیدم. مراجعه شود به مقاله دیدن خواب علی و بلال نبی در همین سایت).

ازدواج های بی بدیل امام علی (ع) پس از رحلت پیامبر (ص) و حضرت فاطمه (س) در طول ۲۵ سال سکوت و عزلت و حصر و خانه نشینی

ازدواج امام علی با همسران مهم زندگی خود در غیبت حضرت فاطمه(س) شجره طیبه با ۳ گل زیبا و ۲ شاخسار مطهر		
۱. اَمامه نوه دختری پیامبر (ص) و خواهر زاده حضرت فاطمه (س)	۲. خَولَه حنفیه (همسر کنیز)	۳. فاطمه کلابیه معروف به ام البنین (مادر پسران)
اولاد: ۱) یک پسر بنام محمد اَوسَط روایات بر تولد او: متناقض	اولاد: ۱) یک پسر بنام محمد بن حنیفه روایات بر تولد او: موثق	اولاد: ۴ پسر بنامهای. همه شهیدان کربلا: ۱) عبّاس ۲) عبدالله، ۳) جعفر ۴) عثمان روایات بر تولد ایشان: موثق

۲. اَمامه نوه دختری پیامبر (ص) و خواهر زاده حضرت فاطمه (س)- همسر دوم امام علی(ع):

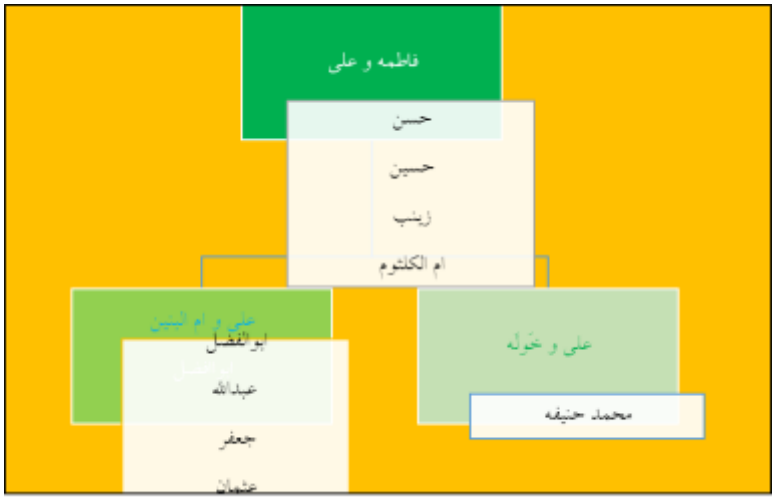
- برگزیدن همسر دوم قطعا حساس ترین مرحله زندگی حضرت امیر پس از رحلت حضرت فاطمه (س) بوده است. هیچکس و هر کس نمی توانست جای فاطمه را بگیرد نه برای خود علی و نه برای چهار طفل معصوم ۷-۴ ساله حضرت علی.

این مشکل را، خود فاطمه (س) پیش بینی و برای آن راه حل ارائه داده بود. او نگران همسر و فرزندان خود بعد از خود بود. حضرت فاطمه، اَمامه، نوه دختری پیامبر (ص)- خواهر زاده خود دختر زینب خواهر بزرگ خود را پیشنهاد داد. از نیک رفتاری با او را به حضرت علی (ع) سفارش نمود. فرمود: " اَمامه، برای فرزندانم، همانند خود من است". هرچه باشد او خواهر زاده فاطمه است. از سلاله پیامبر (ص) است. ژن پیامبر در اوست. فرزندان علی-فاطمه تا چشم باز کردند زینب، خاله بزرگ را و اَمامه دختر خاله را دیدند. اَمامه چون حضرت فاطمه پیش از بعثت متولد شد و سال ۵۰ ه.ق. وفات یافت (۱۰ سال پس از شهادت حضرت امیر. خدا رحم کرد او در کربلا نبود وگرنه غصه های او سه برابر می شد).

ازدواج پدر و مادر اَمامه قبل از بعثت بوده است. پس خیلی باید از لحاظ سن و سال نزدیک به هم بوده باشند. منابع به تاریخ تولد او اشاره ندارد. فاطمه و اَمامه بیش از اینکه یک فامیل باشند، یک دوست بودند. دوران کودکی با هم گذرانیدند. او هنگام ازدواج، دوشیزه بوده است. اَمامه را پیامب ر(ص) خیلی دوست می داشت. آورده اند پیامبر (ص) خیلی از اوقات او را بر دوش خود می گذاشت و به مسجد می بـرد و در هـنگام نماز همچنان امامه بر دوش آن حضرت بود و موقع رکوع و سجود او را به زمین می گذارد و موقعی که بر می خواست دوباره او را به دوش می گرفت (علما و عرفا، ۱۳۹۹). همین رفتار را بعدها پیامبر اسلام با امام حسن و امام حسین داشت.

بنابراین، اَمامه بهترین فرد برای جایگزینی و جانشینی حضرت فاطمه (س) محسوب می شد. وجود اَمامه در آن مقطع یک نعمت مضاعف بر علی و فرزندان علی و فاطمه بود.

یک دوره گلخانه ائی ایمن با کمترین آسیب روحی به فرزندان. زینب خواهر بزرگ فاطمه است. هر دو فرزندان پیامبر و خدیجه اند. ریشه هر دو یکی است. اما شاخه و شاخسار دو تاست. شاخه فاطمه با ۵ اولاد که دو اولاد ذکور آن امامان شیعه (حسن و حسین) و یک اولاد مونث ایشان در حد قداست یک امام است (زینب) ۴ شاخسار منور دارد. شاخه دوم شجره علی (ع) از ام البنین است با ۴ فرزند ذکور به تعداد ۴ شاخسار مطهر که همه از شهدای کربلا هستند. ابوالفضل العباس بزرگ این خاندان بزرگترین شاخسار و شاهکار این خانواده است. بهشتی ترین میوه این شاخه است. و یک تک شاخه/شاخسار متوسط از خَولَه با یک تک میوه ائی شاداب بنام محمد بن حنیفه.

- **همانطوریکه پیشتر اعلام شد مراتب و مقامات ایشان به همان نحو است که ذکر شد. همچنانکه خَولَه همسنگ و هم وزن ام البنین برای علی (ع) و فرزندان او نیست. ام البنین هم در مقابل حضرت فاطمه زهرا (س) شرایط مشابه دارد. جایگاه ها دقیقا بر اساس اصالت و معصومیت و تبارزائی مشخص شده است. رانت نیست. ارادات است. ایمان است. تقوی هست. تقدس ذاتی است. تقوی است. نور کسا است.آسمان و ریسمان است.**
- چه کنم که کلی برای اَمامه در منابع مختلف مطلب نوشته شده است!! از فرزندآوری او برای علی(ع) تا ازدواج او با همسر دوم خود مغیرة بن نوفل بن حارث بن عبدالمطلب. برای اینکه اقوال دیگر هم مورد مداقه قرار بگیرد این نقل قول ها در قالب اقوال دیگر و با فونت کوچک تر ارائه می گردد:

اقوال دیگر در خصوص سفارش حضرت فاطمه(س) برای ازدواج با اَمامه:

- فاطمه (س) روز شهادتش ضمن وصایائی به علی(ع) فرمود: مردان ناچارِ از داشتن همسر هستند به همین جهت شما اما اَمامه نوه پیامبر (ص) و دختر خواهر من زینب را برای همسری اختیار کن، زیرا او همانند خودم نسبت به فرزندانم مهربان است. زمان ازدواج را اکثر منابع تعیین نکرده اند و تنها در بحارالانوار، از کتاب قوت القلوب بقلم ابوطالب مکی، چنین آمده است: علی (ع) ۹ روز پس از رحلت فاطمه (س) ازدواج کرد. ولی نویسنده کتاب، ابوطالب مکی از علمای عامه است، که در میان اهل سنت فاقد اعتبار است، درباره کتاب قوت القلوب او گفته‌اند: در این کتاب مطالب ناشناخته و منکری آورده است.

بنابراین، اقدام علی (ع) در ازدواج با اَمامه مطابق با وصیت حضرت زهرا (س) بوده است. و اگر روایت معتبر باشد و اندک زمانی پس از شهادت حضرت زهرا (س) اقدام به ازدواج کردند، چنین امری که در عرف امروز ناپسند تلقی می شود، در فرهنگ صدر اسلام اینگونه نبوده است. و این عمل نشانه بی مهری علی (ع) نسبت به همسر بزرگوارشان حضرت زهرا (س) نیست، بلکه امام احترام فوق العاده ای برای همسرشان قائل بودند و به همین دلیل هم تا زمانی که فاطمه (س) زنده بود با هیچ زن دیگری ازدواج نکرد (مرکز ملی پاسخگوئی به سئوالات دینی).

معلوم نیست چرا این توجیه در مطلب فوق آمده است. یک روز تاخیر هم جایز نبوده است. همسر مناسب پیشاپیش تعیین شده بود. از قدیم گفتند در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست. بودن اَمامه در بین ۴ فرزند علی (ع) به منزله پر کردن آنی جای فاطمه (س) بوده است. غم زدودن از چهره ۴ نامور تاریخ بوده است. یا باید کنیز می آمد این طفلان ۴-۷ ساله را تر و خشک می کرد و یا منتخب فاطمه (س) سریع جایگزین می شد.

بلی زن دیگری بود حق با توجیه بود. اما نه برای یک نوه عزیز پیامبر (اَمامه) در مورد ۴ نوه دیگر پیامبر (حسن، حسین، زینب و ام الکلثوم). ضمن اینکه در توجیه فرزندی بنام محمد اَوسَط فرزند علی-اَمامه می نویسند تولد او را ۱۴ هـق بوده است. می دانیم سال حضرت وفات فاطمه ۱۱ ه.ق بوده است. اگر ازدواج علی (ع) با اَمامه بعد از چند روز/ چند هفته بوده است چگونه تولد محمد اَوسَط با تاخیر ۱/۵-۱ سال ممکن شده است؟ البته برای این نوع تاخیرها هزاران استدلال صحیح و ناصحیح است.

- **احترام اَمامه بعنوان همسر دائمی علی (ع) تا آخر عمر محفوظ ماند. تا دل او/دل رسول خدا/دل فاطمه زهرا/دل فرزندان فاطمه رنجیده خاطر نشوند.**
- نوشتند اَمامه به مدت۳۰ سال همسر امام علی (ع) بود تا اینکه امام علی به شهادت رسید. طبری و مقریزی نوشتند اَمامه، برای علی پسری بنام محمد اَوسَط را به دنیا آورد (الشیعه، ۲۰۱۸، ویکی شیعه، ۲۰۲۰). اما از قرائن پیداست حضرت امیر از او فرزندی نداشته است. مگر می شود آدم۳۰ سال همسر یک فردی جوان چون علی (ع) باشد به زور روایات یک فرزند برای او باقی بماند؟ اگر او چون فاطمه یا ام البنین فرزندآوری داشت امام علی لازم نبود بخاطر داشتن فرزند پسر رشید سراغ ام البنین برود. اصلا در جستجوی یک زن شجاع بودن حکایت از خلا چنین زنی در خانه علی دارد. علی مرد میدان است. زنان و فرزندان شیر می خواهد.

اقوال دیگر در مورد تولد پسری بنام محمد اَوسَط از اَمامه:

- صفحات تاریخ را هرچه بیشتر ورق می زنی بیشتر به نداشتن اولاد علی از اَمامه پی می بری. زیرا دلیلی نداشت اَمامه همسر علی، نوه پیامبر (ص) باشد. فرزندان علی (ع) در این مدت با او مانوس و بدست او بزرگ شده باشند. پسر هم آورده باشد. علی بخواهد بی هیچ عذر و بهانه ائی زن سوم بگیرد. زندگینامه محمد اوسط مشهور به هلال علی و محمد هلال که ادعا می شود فرزند علی بوده بهترین گواه بر نبودن اوست. از آن جمله:

۱) او در شب اول ماه رمضان سال ۱۴ هـق در مدینه به دنیا آمد و در ۲۸ رمضان سال ۶۴ هـق درگذشت و در محل فعلی امامزاده هلال بن علی واقع در شهر آران و بیدگل-استان اصفهان به خاک سپرده شد (ویکی پدیا، ۲۰۲۰)،

۲) او در هیچیک از جنگهای سه گانه پدر (جمل، صفین و نهروان) شرکت نداشت! در حالیکه هم محمد بن حنیفه در سن ۲۱-۲۰ سالگی در دو جنگ جمل و صفین و هم حضرت ابوالفضل العباس در سن نوجوانی در جنگ صفین حضور فعال داشت. جنگ مذکور سال ۳۷ ه.ق بین سپاه علی و معاویه درگرفت.و حضرت عباس در آن هنگام باید به حساب تاریخ تولدش ۱۱سال سن بیش نداشت!

- منابع سن او را چنین مستند کردند که خالی از لطف و حقیقت نیست. زیرا او تمام ژن پهلوانی پدر را یکجا داشت: او نقاب بر چهره در میدان جنگ حاضر شد. آنان که از چشم، سن و سال را می‌سنجیدند، گفتند که بین دوازده تا چهارده سال. آنان که از

هیکل و جثه، پی به سن و سال می‌بردند، گفتند که حدود هفده سال و آنان که از چستی و چابکی حرکات، حدود عمر را حدس می‌زدند، گفتند: قریب بیست سال دارد (خبرآنلاین نیوز،۱۳۸۹). در حالیکه محمد اوسط در آن جنگ ها حداقل ۲۲ سال سن داشت، ۳) در واقعه کربلا او ۵۰ سال داشت! باز در آن صحنه هم غایب است! لابد در جنگ های امام حسن (ع) با معاویه باز او غایب همه آن صحنه هاست! **سئوال:** پس او در این برهه های حساس تاریخی کجا بوده است؟ که کسی معترض بی وفائی و بی مسئولیتی او نشده است؟

- نوشتند او در شهر طائف ساکن بوده است. مگر می شود چهار فرزند ام البنین در کربلا باشند. محمد اوسط برادر بزرگتر ایشان در طائف شهری در جنوب شرقی مکه هواخوری بکند؟ امام حسین برای آخرین بار در مسیر مدینه به کربلا از مکه بگذرد کرده است. طواف کعبه کند، امام حسین را زینب کبری را ملاقات نکند؟ و امام خود و برادر بزرگتر خود را همراهی نکند؟ زینب باشد او نباشد؟ محمد بن حنیفه در جنگ جمل و صفین باشد او نباشد؟ او از لحاظ سن و سال از محمد بن حنیفه بزرگتر است. زیرا مادر او قبل از خَولَه با علی (ع) ازدواج کرده است. محمد بن حنیفه سال ۱۶ ه.ق متولد شده است. محمد اوسط سال۱۴ه.ق. یعنی دو سال بزرگ تر از محمد ابن حنیفه! اقوال دیگری در مورد تاریخ تولد اوست که در بند خَولَه همسر سوم علی (ع) به آن اشاره خواهم نمود.
- لذا روایت اول دقیق تر است. از اَمامه فرزندی برای علی نبوده است. زیرا اگر بود جرم او بیشتر بود. محک و سنجه محکم بر وجود او، حضور او در جنگ های صفین و نهروان است. با حسین در کربلا بودن است. مگر تخفیف بدهیم و بگوئیم او برای کربلا ساخته نشده بود که این اصلا قابل توجیه نیست. مردان آن روزگار هم جنگجو بوده اند. نوشته اند او و برادرش عون (لابد فرزند اسماء) پس از شنیدن شهادت عزیزان خود در کربلا چند روزی عزاداری کردند و سپس عازم خراسان شدند (ویکی پدیا، ۲۰۲۰). کدام آقازاده ائی در آن دوره ایران بوده که او نفر دوم بوده باشد؟
- جالب است نازائی و زائی اَمامه بار دیگر در مورد همسر دوم وی مغیره نیز تکرار شده است. برخی گفته اند اَمامه برای مغیره یحیی را به دنیا آورد و بعضی گفته اند فرزندی برای او نزایید و به این ترتیب از زینب دختر پیامبر نسلی بر جای نماند! در مورد عون پسر اسماء هم روایات مشکوک است. جز در چند مورد از حضور عون در کربلا و شهادت او سخنی به میان نیآمده است (ویکی شیعه،۲۰۲۰)
- امام علی به اَمامه (نوه دختری پیامبر) و زن دوم خود سفارش ازدواج نمود پس از رحلت او با مُغیرَة بن نَوْفَل (بن حارث بن عبدالمطلب) ازدواج نماید. این به معنی است که در آن عصر هیچ زن و مردی به مدت زیادی مجرد نمی ماند. به مصلحت، یا به عصمت و یا به لذت یا هر چیز دیگر خیلی زود همسر دوم/سوم/چهارم...انتخاب می شد. اما سفارش امام از این حیث جالب است که می داند دشمن در پی مقاصد شوم خود برای کسب اعتبار و یا کشف اسرار خانوادگی است. لذا او را با الفاظ غیرامری تشویق به ازدواج بعد از خود می کند: "پس از من با نظر مُغیرَة بن نَوْفَل (بن حارث بن عبدالمطلب) مخالفت مکن". اَمامه به این وصیت عمل می کند. پس از شهادت حضرت امیر، به همراه عمویش عبدالرحمن بن محرز از کوفه به مدینه می روند (نشان می دهد همسران دائمی علی (ع) با او در کوفه بودند و برگشت ایشان به مدینه پس از شهادت آن حضرت بوده است. در عین حال در دانشنامه اسلامی،۲۰۱۹ آمده است

اسماء تا زمان شهادت امام علیه السلام با او بوده است. بدون اینکه به نام ۳ همسر دائمی دیگر آن حضرت اشاره بکند!). پس از آن معاویه به مروان بن حکم نامه می نویسد که اَمامه را برای او خواستگاری کند. مروان اطاعت امر می کند. اَمامه، مُغیره را انتخاب می کند. پس مروان آنچه پیش آمده بود را برای معاویه می نویسد. معاویه جواب می دهد: او مالک نفس خویش است. پس او را با آنچه اختیار نموده رها کن.

اقوال دیگر برای سفارش امام علی (ع) به اَمامه به ازدواج با مُغیرَة بن نَوْفَل پس از شهادت خودش

- **نظر موافق:**

- ابتدا باید مغیرة بن نوفل بن حارث بن عبدالمطلب را معرفی نمود تا فضا برای تجزیه و تحلیل دقیق میسر باشد. وی قریشی و از تیره بنی هاشم است. کنیه اش ابویحیی بود. زمان پیامبر (ص) قبل از هجرت در مکه به دنیا آمد. برخی نیز گفته اند: وی حدود شش سال از حیات پیامبر (ص) را درک کرده است. حضرت پس از ضربت خوردن، وصیت کرد که او با مغیره ازدواج کند. پس از شهادت امیرالمؤمنین (ع) با این که معاویه به خواستگاری امامه آمد ولی او حاضر نشد و با مغیره ازدواج کرد.

- مغیره شخصیتی بزرگ و با نفوذ بود که در زمان خلافت عثمان قاضیِ مدینه بود. او در جنگ صفّین در رکاب حضرت علی (ع) مجاهدت کرده و امام را یاری نمود. وی مردی شجاع و دلاور بود. هنگامی که ابن ملجم لعین حضرت را مجروح کرد و فرار نمود، مردم او را تعقیب کردند اما او با شمشیرش به مردم حمله می کرد و مردم نتواستند او را دستگیر کنند، تا این که مغیره او را دید، بلافاصله پارچه ای روی صورت او انداخت و توان حمله را از او گرفت، بعد او را به زمین زد و شمشیرش را گرفت و او را در منزل خود حبس کرد تا حضرت علی (ع) به شهادت رسید (پرسمان قرآن).

- **نظر متضاد:**

- آنگاه که از اَمامه یکی از همسران آن حضرت توسط مغیرة بن نوفل که یکی از مشاهیر عرب بود خواستگاری شد با ام البنین در مورد ازدواج مشورت کرد، او در جواب گفت: سزاوار نیست پس از علی، ما در خانه دیگری باشیم و با مرد دیگر پیمان همسری بندیم. این سخن ام البنین نه تنها در اَمامه که در لیلی و اسماء نیز اثر گذاشت و تا پایان عمر هر چهار همسر علی بن ابیطالب ازدواج مجدد نکردند (شفقنا، ۱۳۹۸، ویکی حج و زیارت،۲۰۱۹).

۳. خَولَه حنفیه (مادر محمد بن حنیفه)- همسر سوم امام علی (ع):

- خَولَه حنفیه از اسرای جنگهای رده در زمان ابوبکر بود (۱۱ و۱۲ ه.ق). الرِّدَّة به معنای برگشت از دین و کافر شدن است. جنگ‌های رده، مجموعه جنگ‌هایی است که به دستور ابوبکر خلیفه اول علیه مخالفان انجام شد. این جنگ‌ها در سال ۱۱ هجری قمری آغاز شد و تا سال ۱۲ هجری قمری ادامه داشت. حدود ۲-۱ سال پس از رحلت حضرت زهرا (س) این جنگ ها روی داد. وقتی اسرا را به مدینه آوردند و وقتی خواستند بین رجال تقسیم کنند ابوبکر گفت: ای اباالحسن او را بردار. خَولَه جلوی این حرف ابوبکر ایستاد و گفت: نه هرگز، این امکان نپذیرد، هیچکس مرا در اختیار نگیرد مگر اینکه مرا به سخنی که هنگام تولد گفته ام خبر دهد خبر ازدواج او با علی بوده است)(پرسمان،۱۳۹۷). علی

(ع) او را آزاد کرد و به خانه اسماء همسر ابوبکر فرستاد و منتظر برادر خَولَه شد. در حضور برادر او را عقد نمود. ثمره این زندگی مشترک فرزند پسری بنام محمد بن حنیفه است. شواهد و شجاعت آن خانم پیداست که او هم قبل از ازدواج باکره بوده است.

- درباره ولادتِ فرزند (محمد بن حنیفه. به سبب مادرش که از بنی حنفیه بود به این نام مشهور است) اختلاف است. بعضی گفته اند وی در خلافت ابوبکر به دنیا آمد. بعضی دیگر ولادت او را دو سال باقی مانده از خلافت عمر می دانند. برخی گویند سه سال از خلافت عمر باقی مانده بود که محمد تولد یافت (دانشنامه اسلامی،۲۰۱۹).
- محمد بن حنیفه در جنگ‌های صفین و جمل حضور داشت و در جنگ جمل پرچمدار سپاه علی بود. در واقعه کربلا در مدینه ماند (ویکی پدیا، ۲۰۲۰). تولد او به یک روایتی ۱۶ه.ق بوده است.

اقوال دیگر در خصوص زمان به اسارت گرفته شدن و تاریخ تولد محمد بن حنیفه

- بعضی از نویسندگان معتقدند که خَولَه از اسرای بنی حنیفه نبود، بلکه وقتی امام علی (ع) برای سرکوبی عمروبن معدی کرب و اطرافیانش که مرتد شده بودند به یمن رفت، این زن را به اسارت گرفت. او از بنی حنیفه بود و بنی زبید (اطرافیان عمرو) در یک غارت او را به اسیری گرفته بودند. این زن در سهم امام علی (ع) قرار گرفت و پیامبر به حضرت علی (ع) فرمود: اگر از او صاحب فرزندی شدی، نام او را محمّد بگذار.

۴. فاطمه کلابیه معروف به ام البنین (مادر پسران)- همسر چهارم امام علی (ع):

- **تعجب ندارد برخی منابع که در بالا ذکر شد ام البنین را زن چهارم حضرت علی (ع) اعلام کرده اند. مرحله حساس در زندگی علی است. تا اینجای کار، سه ازدواج در کارنامه اوست.**
- فاطمه امامان زائیده است. اَمامه فرزندی نداشته است. محمد اوسط هم در حد ادعای تاریخی است. خیلی ها آن را باور ندارند. خَولَه همسر سوم محمد بن حنیفه را بدنیا آورده است.
- محمد بن حنیفه قوی است. می شود روی آن حساب باز کرد. اما تنهاست. شجاعت کامل علی را هم ندارد. باید بفکر آینده فرزندان بود. بفکر امت بعد خود بود. امتی که یا مقهور شده اند یا مفتون یا مغبون. در نهایت مظلوم. همه ارزش های صدر اسلام را فراموش کرده اند. مجاهد دیروز، امروز فردی گمنام یا بدنام است. دشمنان زیادی دارد. به خونش تعدادی تشنه اند. مرتب ملامت می شنوند. فرزندان قربانیان جنگ های دیروز، امروز طالب انتقام هستند. دیه طلب می کنند. خواهان محاکمه عادلانه و بی طرف هستند! حقوق بشر را علم کرده است. خود بود. با خدا بود هزار می کشت. چون دیگری کشته است خون بها می خواهد. در مورد حضرت علی (ع) این امر کاملا صدق می کند.
- خیلی ها در جنگ های ۲۳ ساله بدست علی کشته شدند. وقتش هست اعلام جرم کرد! از دادگاه خلیفه سوم علیه او رای گرفت. فرزندان او را خارجی خواند تا از دنیا خارج شوند. مترصد چنین فرصتی بودند تا از علی (ع) و فرزندان

او، انتقام سخت بگیرند! او با اشراف به این حقایق به برادر خود عقیل بن ابی طالب که آشنا به انساب عرب است سفارش می کند برای او همسری از تبار دلاوران برگزیند تا پسران دلیر برای او بدنیا بیآورد. شفقنا، ۱۳۹۸). **او هم از بین دلیران، فوق دلیران انتخاب می کند. ام البنین (س) را.**

- ولادت ام البنین احتمالا ۵ هجری در حوالی کوفه بوده است. با این حساب او حدودا ۱۰ سال از فاطمه و حدود۲۰ سال کم و زیاد از علی (ع) کوچک تر بوده است. اگر فاطمه (س) سال دوم هجری ازدواج کرده باشد. آن موقع ام البنین هنوز متولد نشده بود. در هنگام ازدواج علی و فاطمه، سن حضرت علی (ع) حدودا ۲۳سال و سن حضرت فاطمه بین ۱۱-۹ بوده است.
- ام البنین ویژگی منحصر بفردی داشت که دیگر زنان عادی او نداشتند:

۱. زن شجاع، مودب بود.

۲. خانواده متشخص داشت. پدران وی از شجاع ترین، پایدارترین و قوی ترین عرب ها در پیکار بودند. خودش شاعری زبان آور و بزرگ بود.

۳. حداقل ۲۰ سال از امام کوچکتر بود. او زن چهارم امام محسوب می شد.

۴. مثل سه همسر قبلی ، او هم هنگام ازدواج دوشیزه بوده است.

۵. با توجه به تاریخ تولد حضرت عباس در ۲۶ ه.ق احتمال می دهند تاریخ ازدواج حضرت علی با ام البنین ۲۵ ه.ق بوده باشد (ویکی حج و زیارت، ۲۰۱۹). به بیان دیگر، ۱۵-۱۴ سال پس از رحلت حضرت فاطمه (س). اگر چنین باشد در هنگام عقد این وصلت، امام حسن ۲۲ ساله، امام حسین ۲۱ ساله و حضرت زینب ۲۰ سال بودند و به سن بلوغ رسیده بودند. رشید عالم شده بودند. سن اَمامه همسر دوم علی (ع) هم که پیش از هجرت متولد شده است حدودا باید بالای ۳۰ سال باشد.

۶. ثمره ازدواج امام با او، چهار پسر رشید به نام های عبّاس، عبدالله، جعفر و عثمان است.

۷. در زمان شهادت علی (ع)، ام البنین احتمالا زن ۳۵ ساله است.

۸. منابع بیش از این به زندگی او در مدینه و هجرتش به کوفه در دوران خلافت امیر مؤمنان (۴۰-۳۵ ق.) و نیز به ازدواج او پس از شهادت امام علی (ع) اشاره نکرده‌اند (ویکی فقه).

۹. و نیز منابع تاریخی هیچ گونه گزارشی از حضور فعال او در زمان امام حسن (علیه السلام) و امام حسین (علیه السلام) ندادند. صرفا نوشته اند: ام البنین در واقعه عاشورا در مدینه بوده چنان که به آنانی که عازم سفر بودند، چنین سفارش می کرد: چشم و دل مولایم امام حسین (ع) و فرمانبردار او باشید.

۱۰. او به پسران خود می بالید. او عباس را سپر بالای فرزندان حیدر می دانست. در شعر **رثای شهادت ۴** فرزند خود می گوید:**"ای کسی که عباس را دیدی که بر دشمن حمله می کرد و فرزندان حیدر پشت سر او بودند. می گویند**

دست فرزندم قطع شده و بر سرش عمود فروده آمده. اگر شمشیرت را در دست داشتی کسی به تو نزدیک نمی شد".

۱۱. با آنکه جوان بود اما به احترام آن حضرت و برای حفظ حرمت او، تا پایان عمر ازدواج نکرد با آن که مدتی نسبتاً طولانی (بیش از ۲۰ سال) پس از آن حضرت زنده بود (ویکی حج و زیارت، ۲۰۱۹). ظاهرا سال فوت او ۶۴ ه.ق بوده است (مشرق نیوز، ۱۳۹۲). بنابراین، وفات او، بعد از زینب کبری (س) بوده است. حضرت زینب ۱۵ رجب سال ۶۳ ه.ق وفات نمودند.

۱۲. او معتقد به تحریم خودخوانده ازدواج بعد از شهادت علی (ع) بود. ظاهرا او از این آیه خطاب به همسران پیامبر (ص) تبعیت می کرد: وَ ما كانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَ لا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْواجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَداً إِنَّ ذلِكُمْ كانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيماً ـ و شما حق ندارید رسول خدا را آزار دهید، و نه هرگز همسران او را بعد از او به همسری خود درآورید که این کار نزد خدا بزرگ است (احزاب/۵۳).

ام امهاست

ام دولت است

ام محنت است

ام شهسوار

ام رهنما

ام کربلاست

ازدواج های ارزشمند امام علی (ع) پس از رحلت پیامبر (ص) و حضرت فاطمه (س) در طول ۲۵ سال سکوت و عزلت و حصر و خانه نشینی

ازدواج امام علی با همسران مهم دیگر زندگی خود در غیبت حضرت فاطمه (س)

با شاخه و شاخساری از دیگران

۵. أسماء

اولاد:

۱. **از جعفر بن ابیطالب ۳ پسر:**

۱) عبدالله

۲) محمد

۳) عون

۲. **از ابوبکر ۱ پسر:**

۱) محمد بن ابوبکر (اولین والی مصر در خلافت امام علی)

۳. **از علی (ع) ۲ پسر:**

۱) یحیی (در زمان حیات حضرت او فوت کرده بود)

۲) عون

روایات در مورد تولد عون از علی (ع): متناقض

۵. أسماء – همسر پنجم امام علی(ع):

- أسماء بنت عمیس همسر پنجم امام علی (ع) است. اسماء خواهر میمونه است و میمونه همسر پیامبر بود. مستندات نشان نمی دهد حضرت او بلافاصله پس از وفات ابوبکر او را برگزیده است. لذا هر کس آزاد است تفسیر و تعبیر خود را برای این زندگی مشترک ارائه بدهد. بنظر من این ازدواج قبل از دوران خلافت خود و هنگامیکه در مدینه بود (اواخر یا پایان دوره سکوت و خانه نشینی و عزلت) صورت گرفته است. دلیل آن را ذیلا خواهم آورد. **او پیش از ازدواج با علی (ع)، دوبار ازدواج کرده بود:**

۱. با جعفر بن ابی طالب، برادر بزرگ علی (ع) که ۱۱ سال از علی بزرگتر بود. نماز مستحبی جعفر طیار منسوب به ایشان است. او **سال پنجم بعثت** (۸ سال قبل از هجرت) همراه همسرش جعفر به حبشه مهاجرت کرد. بعد از هجرت مسلمانان به مدینه، ایشان نیز سال هفتم هجری به مدینه بازگشتند. أسماء از جعفر صاحب سه اولاد پسر بود (عبدالله، محمد و عون). در سال هشتم هجری که حضرت رسول (ص) زنده بود جنگ موته (جنگ بین مسلمانان و ارتشی از امپراتوری روم شرقی در نزدیکی دهکده مؤته رخ داد. جعفر در آن جنگ شهید شد و أسماء به ازدواج ابوبکر درآمد.

۲. در آن سال که أسماء بعنوان همسر ابوبکر وارد خانه ابوبکر شد أسماء احتمالا چند سال باید از عایشه بزرگتر بوده باشد. نوشته اند وقتی أسماء به پیامبر (ص) ایمان آورد عایشه خرد سال بوده است. در خصوص روابط این دو اطلاعات زیادی در دست نیست. فقط یک مورد نوشتند عایشه به پدرش ابوبکر شکایت برد وگفت: ایـن خـُثـعـمـیـه (اسماء بنت عمیس خثعمیّه) بین ما و دختر رسول خدا حایل شده است و تابوتی همچون هودج عروس برای او فراهم کرده است. ظاهرا این روش را از مردم حبشه آموخته بود (علما و عرفا ۱۳۹۹). با ازدواج با ابوبکر او صاحب یک پسر (محمد بن ابی بکر) شد. محمد بن ابی بکر در حج الوادع (آخرین حج پیامبر که علی را به امامت برگزید) بدنیا آمد. نام او بود که موجب شد من این مقاله را بنویسم.

- پس از وفات ابوبکر(۱۳ه.ق. حدودا ۵ سال زندگی مشترک داشتند)، أسماء این بار با حضرت علی (ع) ازدواج نمود (تاریخ نامشخص). او برای علی (ع) دو پسر بنامهای یحیی و عون بدنیا آورد (**در مورد عون حرف و حدیث زیاد است. زیرا پسر بزرگ او از جعفر بنام عون بوده است. دو عون برای یک مادر آسان نیست. مگر پسوند اکبر و اصغر به آن اضافه بشود. نهایتا گفته بشود عون اول قبل از تولد عون دوم فوت کرده بود که باز باید تمایزی بین اسم ها بود. بویژه که اعراب فرزندان متعدد خود را با "ابن" و"بنت"مشخص می کردند. وگرنه چطور ممکن است یک مادر یک اسم را دوبار روی پسران خود بگذارد؟**). ابن عبدالبر در این که عون فرزند امام (ع) از اسماء باشد تردید جدّی دارد و می‌گوید: کسی جز ابن‌کلبی این سخن را نگفته است. حسینیان مقدم، ۱۳۸۹). یحیی هم نوشته اند در زمان حیات علی (ع) از دنیا رفته بود.
- أسماء در دورهٔ خلافت ابوبکر، ارتباط نزدیک خود را با خانوادهٔ حضرت علی (ع) به ویژه فاطمه (س) حفظ کرد. زیرا قبل از اینکه همسر ابوبکر باشد برادر خانم علی (ع) بود. او تا مدتی پس از شهادت علی نیز در قید حیات بود(دو تاریخ برای سالمرگ او ذکر کرده اند: ۳۸ ق. ۶۰ قمری(ویکی شیعه ۲۰۱۹). تاریخ اول صحیح نیست زیرا در هنگام شهادت علی (ع) در سال۴۰ ه.ق او در نزد امام بود. در منبع دیگر نوشتند أسماء بنت عمیس در حدود سال چهلم هجری، یعنی همان سال شهادت امام علی(ع) وفات یافت (محبوب مهدویان، ۱۳۸۵).
- محمد فرزند ابوبکر زیر سایه حضرت علی (ع) تربیت یافت. در واقع پسر علی بود تا پسر ابوبکر!! زیرا در زیر سایه علی(ع) رشد و تربیت یافت. در شورشهای علیه عثمان او از معترضان عثمان بود. در جنگ جمل شرکت کرد و در برابر خواهر ناتنی بزرگ خود ایستاد. اما به فرمان علی (ع) او را از مهلکه نجات داد و به مدینه فرستاد. او به فرمان امام علی (ع) به مقام والی مصر منصوب شد. در همان مصر با حمله لشکریان معاویه به مصر به فرمان عمرو بن عاص شهید شد.

- أسماء زنی فعال و جسور بود که در بسیاری از حوادث صدر اسلام شرکت داشت. روابط عمومی او باید ۲۰ بوده باشد. همسرداری او ۲۰ بوده است. همواره با بزرگان نشست و برخاست داشته است. چقدر محرم اسرار خانه ها بوده است خدا می داند.
- او جزء مسلمانان نخستین بود که با پیامبر اسلام (ص) بیعت کرد.
- در مسأله زایمان فاطمه علیهاسلام مسئولیت قابلگی امام حسن و امام حسین علیهماالسلام را به عهده داشته است (دانشنامه رشد).
- از معدود کسانی بود که در مراسم غسل شبانه حضرت فاطمه (س) حضور داشت. ابوبکر قبل از وفات وصیت کرد که أسماء او را غسل کند. و در حالی که أسماء وی را گرفته بود روی به مردم نهاد و جانشینی عمر بن خطاب را اعلام کرد (محبوب مهدویان، ۱۳۸۵). **این نشان می دهد در این مرحله هم او طرفدار دو خلیفه اول و دوم است و برای علی (ع) مقام امامت و خلافت قائل نیست.**
- عمر بن خطاب هم هنگامی که به خلافت رسید، برای مانند دیگر زنان مهاجر، دو هزار درهم و به روایتی هزار درهم برای أسماء مقرری تعیین کرد (محبوب مهدویان، ۱۳۸۵).
- با این که عمر، خود از اصحاب نزدیک پیامبر (ص) بود، از أسماء بنت عمیس حدیث نقل می کرد که این خود مؤید اعتماد عمومی به أسماء بنت عمیس است. هم چنین گاهی عمر با أسماء بنت عمیس مشورت می کرد. از عمر نقل شده است: در خواب دیدم که گویی خروسی دو منقار بر من زد. خواب خود را به أسماء گفتم، أسماء گفت: مردی عجم تو را خواهد کشت.. از آن چه گفته شد برمی آید که أسماء بنت عمیس از زنان ممتاز و مورد اعتماد صدر اسلام است که مورد احترام بوده است و مردم عادی، علما و خلفا به روایات او اطمینان داشتند (محبوب مهدویان، ۱۳۸۵).

اقوال دیگر در خصوص رابطه اسماء با خانواده علی-فاطمه

۱. در دوران ابوبکر، با اینکه اسماء همسر ابوبکر بود، ولی به دلیل ایمان و علاقه به اهل بیت، رابطه اش را با آنان قطع نکرد و همدم و مونس حضرت زهرا سلام الله علیها بود و توطئه های سرّی حکومت علیه امام را به اطلاع ایشان می رساند.

بطورمثال، حاکمان وقت که مخالفت امام علی (ع) برایشان گران تمام می شد، تصمیم به ترور حضرت گرفتند و خالد بن ولید نامزد شد تا در مسجد به هنگام اقامه نماز جماعت، امام علی (ع) را به قتل برساند. این بانو که از توطئه آنها مطّلع گردید، کنیز خود را خدمت امام فرستاد و دستور داد که آیه شریفه زیر را در محضر امام بخواند: وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ- و مردی از دورترین نقطه شهر شتابان آمد و گفت: ای موسی! اشراف و سران فرعونی درباره تو مشورت می کنند که تو را بکشند! بنابراین از این شهر بیرون برو که یقیناً من از خیرخواهان توام. قصص/۲۰). حضرت علی علیه السلام به او چنین پیام فرستاد: فَمَنْ يَقْتُلُ النَّاكِثِينَ وَ الْقَاسِطِينَ وَ الْمَارِقِينَ وَ انَّ

اللّهَ یَحُولُ بَیْنی وَ بَیْنَهُمْ وَ اللّهُ بالِغُ اَمْرِه. این سخن پیامی بود برای اسماء که ناراحت مباش، آنها موفق نخواهند شد چون پیامبر (ص) به من خبر داده که درآینده پیمان شکنان ، ستمگران و منحرفان به دست من به هلاکت خواهند رسید و اگر قرار باشد آنها در این توطئه موفق شوند و مرا بکشند، پس چه کسی آنها را خواهد کشت (علما و عرفا ۱۳۹۹).

۲. با درگذشت ابوبکر زندگی اسماء وارد مرحله جدیدی شد. انتساب او به خلیفه، چهره ای ویژه در میان طرفداران دستگاه حکومتی از وی ساخته بود و افراد زیادی مایل بودند از اعتبار سیاسی او استفاده کنند. ولی روح حقیقت خواهی، دختر عمیس را به سوی دیگر سوق می داد.

تقاضای ازدواج از سوی امیرمومنان علی (ع) اسماء بنت عمیس را از دام قدرت طلبان نجات داد و او را به کانون گرم علوی کشاند. او بی هیچ تأملی پاسخ مثبت داد و با قطعی شدن ازدواج، وعده رسول الله که به اسماء فرموده بود "به زودی تو نیز با این جوان (علی) ازدواج خواهی کرد" عملی شد.

اسماء پیش از ورود به خانه امیرمومنان (ع) به طور کامل از اندرون آن مطلع بود؛ به این جهت نه تنها احساس غربت نمی کرد، بلکه شادمان از وصل با ماهتاب فضایل به خدمت در خانه وصی رسول الله (ص) و تربیت فرزندانش از جعفر بن ابی طالب و ابوبکر به همراه سرپرستی از فرزندان فاطمه(س) کمر همت بست (بصیرت،۱۳۹۲).

ازدواج های ثبت شده امام علی (ع) پس از رحلت پیامبر (ص) و حضرت فاطمه (س) در طول ۲۵ سال سکوت و عزلت و حصر و خانه نشینی. لیلی نَهشَلی یک استثناء است. زیرا وی در ماه های اول شروع خلافت امام (ع)(۳۵ ه.ق) به همسری برگزیده شده است.

ازدواج امام علی با همسرانی که اسامی آنها در تاریخ بطور ضعیف ثبت شده است با شاخه و شاخساری کمتر آشنا			
۶. لیلای نَهشَلی (در اوان دوره خلافت)	۷. ام حبیب(صهباء تغلبیه)	۸. اُمّ سعد یا اُمّ سعید	۹. محیّاه یا مخبأة
اولاد: ۱) عبیدالله (بدست مختار به قتل رسید) ۲) عبدالله	اولاد: ۱) عمر بن علی (عمر اَطرَف) ۲) رقیه بنت علی (همسر مسلم بن عقیل)	اولاد: ۱. ام الحسن یا ام الحسین ۲. رمله کبری ۳. ام کلثوم	اولاد: ۱) ام یعلی (در کودکی فوت کرد)

۶. لیلی نَهشَلی- همسر ششم امام علی (ع):

- پس از فوت خَولَه حنفیه(تاریخ وفات نامشخص است) حضرت با لیلای نَهشَلی ازدواج کرد. این ازدواج در ابتدای شروع خلافت آن حضرت بوده است. امام علی پس از آنکه در سال ۳۵ هجری برای جنگ جمل وارد بصره شد، با لیلی نَهشَلی ازدواج کرد تا روابط آن حضرت با قبیله ی وی ریشه دارتر بشود. از او دارای دو پسر است: عبیدالله (ابوعلی) و عبدالله (دانشنامه اسلامی،۲۰۱۹، پرسمان،۱۳۹۸).
- عبیدالله پس از شهادت پدرش امام علیه (ع) و برادران بزرگش امام حسن و حسین علیهما السلام با دایی های خود (بنی تمیم) در شهر بصره زندگی می کرد. با مختار ثقفی به شدت مخالف بود و شورش او در کوفه، به بهانه خونخواهی برادرش سیدالشهداء (ع) را سیاستی دروغین و نیرنگ آمیز می دانست. برای همین، از مختار ثقفی گریخت تا به سپاه مصعب بن زبیر پیوست. در نهایت، به دست سپاهیان مختار کشته شد (زندگی رضوی، ۱۳۹۶).
- در منابع دیگر آمده است او برای خونخواهی مختار به جبهه زبیر پیوست. ادعای حکومت داشت. دشمن از نام او سوءاستفاده می کرد. مختار ابتدا او را زندانی و سپس در حین حمله کشته شد. اگر این صحبت ها صحیح باشد این به این معناست که هر فرزندی امامی امام نمی شود. ماموم نمی شود. ملعون هم می شود. **امامت در شیعه توارثی نیست. توافقی نیست. شایستگی تام است.**

۷. اُمّ حبیب (صهباء تغلبیه) - همسر هفتم امام علی (ع):

- او مادر عمر بن علی معروف به عمر اَطرَف و خواهر دوقلویش، رقیه بنت علی همسر مسلم بن عقیل است. **او ام ولد بود**. منابع در مکان اسیر شدن وی اختلاف دارند. برخی گفته‌اند از اسرایی بود که خالد بن ولید هنگام یورش بر قبیله‌ی بنی تغلب (که در آن زمان نصرانی بود) در ناحیه‌ی عین التّمر به دست آورد. و برخی گفته‌اند وی از اسرای یمامه (اسرای جنگی که میان مسلمانان و مُسیلمه کذاب در زمان ابوبکر- در سال ۱۲ هجری- رخ داد) می‌باشد. همچنین در اینکه امام علی (ع) او را خرید یا به وی بخشیده شد اختلاف است (دانشنامه اسلامی،۲۰۱۹). اگر چنین باشد تاریخ ازدواج او قبل از شماره ۷ است که در منابع ثبت می شود.

۸. اُمّ سعد یا اُمّ سعید - همسر هشتم امام علی (ع):

- ام سعد از امام علی (ع) صاحب سه اولاد بنامهای ام الحسن و رمله کبری و ام کلثوم صغری شد.

۹. محیّاه یا مخبأة - همسر نهم امام علی (ع):

- محیّاه یا مخبأة از امام علی (ع) صاحب دختر کوچکی بنام ام یعلی از که در همان کودکی فوت کرد.

ازدواج های امام علی (ع) پس از رحلت پیامبر (ص) و حضرت فاطمه (س) در طول ۲۵ سال سکوت و عزلت و حصر و خانه نشینی. بعید بنظر می رسد در بعد از دوره خلافت بوده باشند وگرنه به عنوان خلیفه مسلمین اسامی بدقت ثبت می شد. در دوره خلافت، دستگیری او از مردان و زنان و کودکان به صورت سازمان یافته تر و اداری تر بود. عام بود تا خاص.

ازدواج امام علی با همسرانی که نامشان در منابع فارسی ذکر نشده است. همه از کنیزان هستند. همه صاحب دختر از امیرمومنان هستند. نوشتند تعدادی درکربلا حضور داشتند. **با شاخه و شاخسار ناآشنا**
۱۰. مادران ناآشنا
اولاد: همه دختر: ۱) امهانی، ۲) میمونه، ۳) زینب صغری، ۴) رملهٔ صغری، ۵) ام کلثوم صغری، ۶) فاطمه، ۷) امامه، ۸) خدیجه، ۹) ام الکرام، ۱۰) ام اسلم، ۱۱) ام جعفر، ۱۲) جمانه و ۱۴) نفیسه

۱۰. همسران دیگر امام علی (ع): ویکی شیعه ۲۰۲۰

- مورّخان، بر عدد واحدی در تعداد فرزندان امام علی علیه السلام اتّفاق ندارند. شیخ مفید، آنان را ۲۷ پسر و دختر می داند و ابن سعد، تعداد آنان را به ۳۴ نفر می رساند و مِزّی، آنان را ۳۹ نفر می شمارد. برای ما پس از جستجو و تلخیص نام ها، روشن شد که فرزندان ایشان، ۳۴ نفرند (حدیث نت). طبق لیست این سایت تعداد همسران آن حضرت هم بیش از ۹ نفر است که غالب منابع ذکر می کنند. در این گروه اسم مادران نامشخص و اسم فرزندان به ریز است. نشان می دهد مسئولیت زندگی ایشان با علی (ع) بوده است. چقدر از اینها با هم وصلت کردند. کوچ کردند. ایران و یمن و مصر رفتند. صاحب داماد و نوه شدند. خدا می داند. و نیز چه تعداد ایشان در کربلا بودند مقداری در

منابع ذکر شده است. **قدر مسلم در روز شهادت علی (ع) در کوفه ایشان حضور داشتند و در ماتم از دست دادن پدر و پدر بزرگ خود گریان بودند.**

- اسامی ایشان همانگونه که در جدول بالا آمد به شرح زیر می باشند:
- ۱) امهانی، ۲) میمونه، ۳) زینب صغری، ۴) رملهٔ صغری، ۵) ام کلثوم صغری، ۶) فاطمه، ۷) امامه، ۸) خدیجه، ۹) ام الکرام، ۱۰) ام اسلم، ۱۱) ام جعفر، ۱۲) جمانه و ۱۴) نفیسه.
- در جدول زیر کل اسامی همسران و فرزندان مضبوط است:

همسران / فرزندان	حضرت فاطمه (س)	اَمامه (نوه پیامبر (ص)	خَولَه	ام البنین	ام حبیب (صهبا تغلبیه)	لیلی	اسماء	امّ سعید یا ام سعد	محیاة یا مخبأة	همسران دیگر (کنیزان)
	حسن	محمد اوسط؟؟؟	محمد حنیفه	عبّاس	عمر بن علی	عبیدالله	یحیی	ام الحسن/ام الحسین	ام یعلی	أم هانی خدیجه
	حسین			عبدالله	رقیه	محمد اصغر (کنیه ابوبکر)	عون؟؟؟	رمله کبری		جمانه (أم جعفر) زینب صغری
	زینب کبری			جعفر				ام کلثوم صغری؟؟؟		أمامه رقیه صغری
	ام الکثوم			عثمان						نفیسه امسلمه
	محسن									أم الکرام میمونه فاطمه

منابع: سایت **ویکی شیعه**، ۲۰۲۰، پایگاه امام علی۱۳۹۵ و آستان مقدس حضرت عبدالعظیم، ۱۳۹۶. کادرهای رنگی مربوط به همسران غیر کنیز آن حضرت می شود. محمد بن حنیفه فرزند صالح از مادر کنیز (خَولَه) است. اینهم افتخاری زرین برای یک کنیز و فرزند اوست. دیگر فرزندان از همسران غیر کنیز فاقد این وجاهت بودند. ازدواج آن حضرت با لیلی نَهشَلی پس از وفات خَولَه مادر محمد بن حنفیه صورت گرفته است (دانشنامه اسلامی، ۲۰۱۹). **علامت های سئوال: یعنی وجود این افراد را همه منابع تائید نمی کنند. در هیچ جا ننوشتند حضرت امیر یکی از این همسران را طلاق داده باشد. اما ذکر شده است تعدادی از همسران و فرزندان در واقعه کربلا حضور داشتند.** در دو جا، کنیزان بعنوان صیغه موقت معرفی شده اند (دانشنامه اسلامی، ۲۰۱۹).

نظم دادن زندگی با خداست

(۱۳۹۹/۳/۲۰)

بنظم تا بنظمد

گهی پرده ببینی

گهی خنده ببینی

نسیم با تو بگوید

سحر سبزه ببینی

سبب سازه ما نیست

سبو ساوه ما نیست

سبب ساز خدا هست

علفزار جدا هست

سبب سازه ببیند

سبو ساوه ببیند

سریر سایه ببیند

تقی کامه ببیند

ظریف باره ببیند

قوی کامه ببیند

مگر خانه بماند

درون خامه ببیند

مسیر تازه ببیند

شکوه شانه ببیند

خطوط کاسه ببیند

رکوع دانه ببیند

سجود چاره ببیند

هموست نامه ببیند

هموست خانه ببیند

به کشت دانه ببیند

به زرع سبزه ببیند

وگر پره ببیند

همو رنجه ببیند

برو کشت و زرعی کن

در آن جامه ببینی

بر او دامه ببینی

ثبات از تو بروید

گناه بر تو بکوبد

شبان شاهد فخر است

جهان شاهد فقر است

درون مانع ننگ است

برون مایه رنگ است

نوادر به تو گویند

لوازم ز تو جویند

بکام تا که بکامی

بکار تا که بکاری

گناه خانه نباشد

گناه پایه نباشد

پری رخ به تو گوید

پریشب ز تو جوید

نکاوی نگرانی

بکاری پر و بالی

برو ناظم حق باش

برو تابع حق باش

نوازد به تو نازد

ننازد به تو تازد

موقوفات علی (ع):

حضرت علی (ع) در مدت ۲۵ سال دوره سکوت خود به کارهای کشاورزی و باغداری پرداخت و در طول مدت زندگی خود و اواخر عمر خود بخشی از آنها را وقف کردند. وقف های آن حضرت شامل نخلستانها، چاه‌ها و قناتها می شد (موقوفاتی که امیرالمومنین (ع) از خود به جای گذاشت،۱۳۹۶).

وصیت نامه امام علی (ع) برای تقسیم اموال و دارائی های خود:

فروختن اموال یا بهره بردن از عواید آن؟

(۱۳۹۹/۳/۱۹)

نشان می دهد در این مورد هم هیچ مسلمانی، مسلمانی نمی کند. بیشتر، اموال پدر را غارت می کنند تا احیا کنند، توسعه دهند، آبادانی کنند. نام خود را و قریه خود را زبانزد عام و خاص کنند. بیشتر طمع کار و طلبکار می شوند. به سرعت املاک پدر را به ثمن بخس می فروشند. سر قبر پدر/مادر هم به اکراه می روند. سر نوشتن وصیت های غیر اسلامی والدین به جان هم می افتند. دشمن هم تا ابد می شوند. چند روز که از خوردن پول های بادآورده گذشت تازه به خود می آیند چه کلاه بزرگی بر سرشان رفته است. خود کرده را تدبیر نیست. مسلمانید از این وصیت نامه بهره بجوئید. تا پول خود را صاف نکردید از این دنیا نروید. فرزندان به شما رحم نخواهند کرد. سلسله مراتب را در خانواده محترم بشمارید. این به حق نزدیک تر است.

این وصیتی است که بنده ی خدا علی بن ابیطالب امیرالمومنین درباره ی دارایی خود بدان فرمان می دهد، به جهت خشنودی خداوند تا او را به بهشت برد و در سرای امن خود فرود آورد.

بخشی از این وصیت:

حسن بن علی به این وصیت اقدام و برای خود از این دارایی آن گونه که شایسته است هزینه می کند و به نحوی که سزاوار است از آن انفاق می کند. اگر برای حسن حادثه ای پیش آید و حسین زنده باشد، او کار را بر عهده خواهد گرفت و همان نقش وی را ایفا می کند.

سهم دو پسر فاطمه از اموال علی همانند دیگر فرزندان علی است و اگر پسران فاطمه را برای این کار تعیین کرده ام محض خشنودی خدا و تقرب به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و پاس حرمت و شرافت خویشاوندی با اوست. و با کسی که این کار را بر عهده دارد شرط می کنم که اصل مال را همان گونه که هست باقی گذارد و از درآمد آن به شیوه ای که بدان مامور و راهنمایی گشته انفاق کند و نهالهای تازه روئیده ی این قریه ها را نفروشد تا به قدری فراوان گردد که شناختن نخلستانها برای کسانی که آنها را پیش از این دیده اند دشوار گردد. و هر یک از کنیزانم که با آنها بوده ام و از

من فرزندی آورده یا باردار باشد به فرزندش واگذارند و از برای بهره ی ارث به شمار آرند و اگر فرزندش بمیرد آزاد می شود، زیرا کنیزی از او برداشته شده و حریت فرزند او را آزاد نموده است (دانشنامه اسلامی، ۲۰۲۰)

فخر آدم زندگی است

فرمانده این زندگی

مرد مردان شاهمردان زندگی است

همتراز زندگی

هم نوای زندگی

باید هم باشند برای زندگی

تا سعادت رو کند

تا شقاوت کوچ کند

دادیار زندگی بهتر از دادگاه زندگی

یار مرد با زندگی است

داد مرد بی زندگی است

زن ببوسد زندگی است

مرد بجوید مردگی است

کندو کاو زندگی

پشت کار زندگی